

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

**Təhsil
millətin
gələcəyidir!**
Heydər Əliyev

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı

Müəllim peşəsini seçənlərin sayı artıb

Prezident İlham Əliyevin iyulun 27-də
Emin Əmrullayevi Təhsil naziri təyin olunması
ilə əlaqədar videoformatda qəbuldakı çıxışından

Son illərdə Azərbaycanda müəllim peşəsinə önəmli hörməti bərpa etmək üçün çox böyük işlər görülmüşdür. Dövlət xətti ilə həyata keçirilən xərclər bu sahədə xüsusi rol oynayır. 2015-2018-ci illərdə yeni yanaşma tətbiq olunmuşdur - müəllimlərin diaqnostik qiymətləndirilməsi keçirilmişdir. Bu diaqnostik qiymətləndirmədən uğurla keçmiş müəllimlərin əməkhaqları orta hesabla 2 dəfə artırılmışdır. Əlbəttə ki, bu, müəllimlər üçün əlavə bir stimuldür. Eyni zamanda, müəllim peşəsini seçənlərin də sayı buna uyğun şəkildə artdı və bu da məni çox sevindirir.

Müəllim olmaq istəyənlər

Müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqənin ikinci mərhələsi olan test imtahanları başlayıb. 2020-2021-ci tədris ili üzrə keçirilən növbəti müsabiqədə iştirak etmək üçün 53 880 namizəd elektron qeydiyyatdan keçib. Onlardan 51 227 nəfəri elektron ərizəsini təsdiq edib. Elektron ərizələr yoxlanıldıqdan sonra 46252 namizəd müsabiqəyə buraxılıb. Müsabiqənin avqust ayının 14-dən start götürən test mərhələsində 46228 namizəd iştirak hüququ qazanıb.

Test imtahanı üçün şərait də dəyişdi, qaydalar da

Öncəliklə qeyd edək ki, 46 mindən çox namizədin imtahan verəcəyi sözügedən mərhələnin təşkilində bu il bəzi dəyişikliklər edilib. Fərq ilk növbədə mövcud pandemiya şəraitilə bağlı olsa da, bundan sonra tətbiq ediləcək yeniliklər də var.

Öncə dünyada tüğyan edən COVID-19 koronavirus infeksiyasının səbəb olduğu dəyişikliklərdən başlayaraq. Belə ki, bu il ilk növbədə kütləvi sayda insanın bir yerə cəmlənməsi zərurəti nəzərə alınmışdır. Bu məqsədlə imtahanların keçiriləcəyi məkanlarla bağlı yeni qərar verilib. Həmin qərara əsasən test imtahanları, sadəcə Bakıda deyil, 17 bölgədə təşkil edilən 32 mərkəzdə keçirilir. Təhsil Nazirliyinin İnsan Resursları Şöbəsinin müdiri Eşqi Bağirovun sözlərinə görə, ən çox imtahan mərkəzi Bakıda fəaliyyət göstərir: "Bakı və Sumqayıtda ümumilikdə 13 imtahan mərkəzi var. Onların 11-i Bakıda, 2-si Sumqayıtdadır. Namizədlər də ən çox bu mərkəzlərdə keçirilən imtahanlara cəlb edilib. Hər rayon və ya şəhərdə maksimum 2 mərkəz, bəzi rayonlarda 1 mərkəz var. Namizədlər yaşayış yerinə müvafiq bölgədə imtahan verir".

⇒ Ardı səh.6

⇒ Ardı səh.3

⇒ Ardı səh.5

"Hibrid təhsil" və "hibrid məktəb"

Ən inkişaf etmiş ölkələrdə belə əsas ismaric bundan ibarətdir: "Hələ uzun müddət COVID-19-un səbəb olduğu pandemiya davam edəcək və onunla yaşamağı öyrənməliyik". Bu isə o deməkdir ki, başqa yol olmadıqdan mövcud şəraitdə təhsil almağa cəhd etməliyik. Ancaq bunun elə də asan olmayacağı göz qabağındadır. Mütəxəssislər bütün mümkün variantları nəzərdən keçirib və dünyanın əl atdığı yollarla ölkəmizdə reallaşdırılması labüd variantları bir araya gətiriblər. Bu qənaətə gəliblər

ki, çevik təhsil modeli seçməklə Azərbaycan təhsili mövcud böhranı fərsətə çevirə bilər. Lazım gələrsə virtual, lazım gələrsə üz-üzə təhsil formatına keçə bilən məktəblərdə təhsil iştirakçılarının sağlamlığını təhlükəyə atmadan təhsil hüququnu təmin etmək mümkündür.

Təhsil İnstitutunun direktor müavini Ülker Babayeva "Azərbaycan müəllimi" qəzetinə müsahibəsində pandemiya şəraitində təhsili davam etdirmək üçün irəli sürdükleri təklifləri əsaslandırmağa çalışıb.

- *Təklifləriniz ictimai müzakirəyə təqdim olundu. Belə məlum oldu ki, təhsil almaq istəyənlərə 2 yol, 2 seçim imkanı təqdim edirsiniz...*

- İlk növbədə, deməliyəm ki, uşaqların, ümumiyyətlə, hər kəsin təhsil almaq hüququ var və təhsil sistemi bu hüququ təmin etməlidir. Yəni, istənilən şəraitdə biz bu öhdəliyi yerinə yetirməliyik. Məlum olduğu kimi, 2020-ci ilin mart ayında etibarən önəmli olmayan, alışmadığımız, bizə tamamilə yad bir şəraitdə vəzifəmizi yeni qaydalarla icra edirik. Hətta pandemiya ilə qəfil qarşı-

laşdığımız və hazırlıqsız yaxalandığımız üçün bəzi yerlərdə təhsili vaxtında bərpa etməkdə çətinliklərlə üzləşdik. Ancaq növbəti tədris ilinə vəziyyəti nəzərə alaraq təhsili yeni şəraitə uyğun davam etdirməyi düşünürük. Bunun üçün də 2 ssenari təklif edirik. Birinci təklifimiz odur ki, tədris məsafədən təşkil olunsun. Məktəbdə həyata keçirilən bütün proses onlayn qaydada və ya məsafədən aparılsın. İkinci təklifimiz isə hibrid, yəni qarışıq variantdır.

Yeni dərslər ilində: önəmli, yoxsa virtual?

Avqustun 17-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev və Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsində təmsil olunan deputatların iştirakı ilə videokonfrans keçirilib. Koronavirus pandemiyası şəraitində təhsil problemlərinin müzakirəyə çıxarıldığı tədbirdə yeni dərslər ilinə hazırlıqla bağlı Təhsil Nazirliyinin gördüyü işlər barədə məlumat verilib. Vəziyyətdən çıxış yolu olaraq irəli sürülən təkliflər geniş müzakirə olunub. De-

putatlarla aparılan müzakirələrdə COVID-19 koronavirus infeksiyasının səbəb olduğu pandemiya şəraitində təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin bərpasına dair Təhsil İnstitutunun hazırladığı təkliflərə geniş yer ayrılıb. Maraqlı müzakirə, qarşılıqlı fikir mübadiləsi şəraitində keçirilən görüş istər tədbirin iştirakçıları, istərsə də təhsil ictimaiyyətinin marağını cəlb edib.

"Təhsilin hansı formatta təşkilindən asılı olmayaraq, 2 prinsip əsas götürülməlidir"

Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsinin sədri Bəxtiyar Əliyev bu əməkdaşlıq platformasını müsbət dəyərləndirərək Təhsil Nazirliyi ilə qanunvericilik hakimiyyəti arasında belə ünsiyyət kanallarının genişləndirilməsinin vacib olduğunu bildirib. Təhsil Nazirliyinin Milli Məclisin Elm və

Təhsil Komitəsinin üzvləri ilə birgə müzakirə təşəbbüsünü yüksək qiymətləndirib: "Təhsil naziri Emin Əmrullayevin təşəbbüsü ilə hamının diqqət göstərdiyi çox vacib məsələ ətrafında Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsi ilə birlikdə videokonfrans formatında maraqlı müzakirə oldu. Qeyd edildi ki, Təhsil İnstitutunda elmi əsaslarla söykənən araşdırma aparılıb.

Ənənəvi,
onlayn,
ya hibrid...

⇒ səh.7

Fransada
qəhrəmanlıq
tarixi yazan
AZƏRBAYCANLI

⇒ səh.8

Paytaxt rahatlığını
kəndə dəyişən
gənc

⇒ səh.12

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində Peşə Təhsilinin İnkişafı Fondunun yaradılması haqqında

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı

“Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 24 aprel tarixli 1071-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 18 iyun tarixli 140 nömrəli Fərmanının 1.3-cü bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərar alır**:

1. “Peşə Təhsilinin İnkişafı Fondu” publik hüquqi şəxs yaradılsın.
2. “Peşə Təhsilinin İnkişafı Fondunun Nizamnaməsi” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

3. Peşə Təhsilinin İnkişafı Fondunun (bundan sonra – Fond) işçilərinin say həddi 9 ştat vahidi müəyyən edilsin.

4. Fondun təsisçisinin səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi aşağıdakılara həvalə edilsin:

4.1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə:

4.1.1. Fondun nizamnaməsinin təsdiq olunması və nizamnamə fondunun miqdarının müəyyən edilməsi, onların dəyişdirilməsi;

4.1.2. idarəetmə orqanlarının yaradılması;

4.1.3. “Publik hüquqi şəxslər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 3.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qərarın qəbul edilməsi;

4.1.4. Fondun yenidən təşkili və ləğv edilməsi;

4.2. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinə:

4.2.1. bu Qərarın 3-cü hissəsində və 4.1-ci bəndində qeyd edilənlər istisna olmaqla, “Publik hüquqi şəxslər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 8.2-ci maddəsində publik hüquqi şəxsin təsisçisinin səlahiyyətlərinə aid edilmiş digər məsələlərin həlli.

5. Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi peşə təhsili müəssisələrinin gəlir və xərclərinin şəffaf, səmərəli və mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə olunmasını və onlar arasında ədalətli bölgüsünü təmin etmək üçün onların maliyyə vəziyyəti nəzərə alınmaqla əldə etdikləri büdcədən kənar vəsaitdən Peşə Təhsilinin İnkişafı Fonduna ayrımaların məbləğini müəyyən etsin.

6. Bu Qərarla dəyişiklik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 24 avqust tarixli 772 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydası haqqında Əsasnamə”nin 2.6-1-ci bəndinə uyğun edilə bilər.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş Naziri

Bakı şəhəri, 18 avqust 2020-ci il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 17 aprel tarixli 140 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Orta ixtisas təhsili üzrə ixtisasların Təsnifatı”nda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin təklifinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərar alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 17 aprel tarixli 140 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 4, maddə 487) ilə təsdiq edilmiş “Orta ixtisas təhsili üzrə ixtisasların Təsnifatı”nın “2. Humanitar və sosial ixtisaslar qrupu” hissəsinə aşağıdakı məzmununda 2.5-ci bənd əlavə edilsin:
“2.5. 040205 Hüquq mühafizə fəaliyyəti”.

2. Bu Qərar 2020-ci il 15 sentyabr tarixindən qüvvəyə minir.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş Naziri

Bakı şəhəri, 18 avqust 2020-ci il

ADNSU-nun 100 illiyinə həsr olunmuş Beynəlxalq elmi-praktik konfrans

2020-ci il 5-6 noyabr tarixlərində Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti (ADNSU) və Fransanın Burgogne-Franche-Comte Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə ADNSU-nun 100 illiyinə həsr olunmuş “Müasir informasiya, ölçmə və idarəetmə sistemləri: problemlər və perspektivlər- 2020” mövzusunda ikinci Beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçiriləcək.

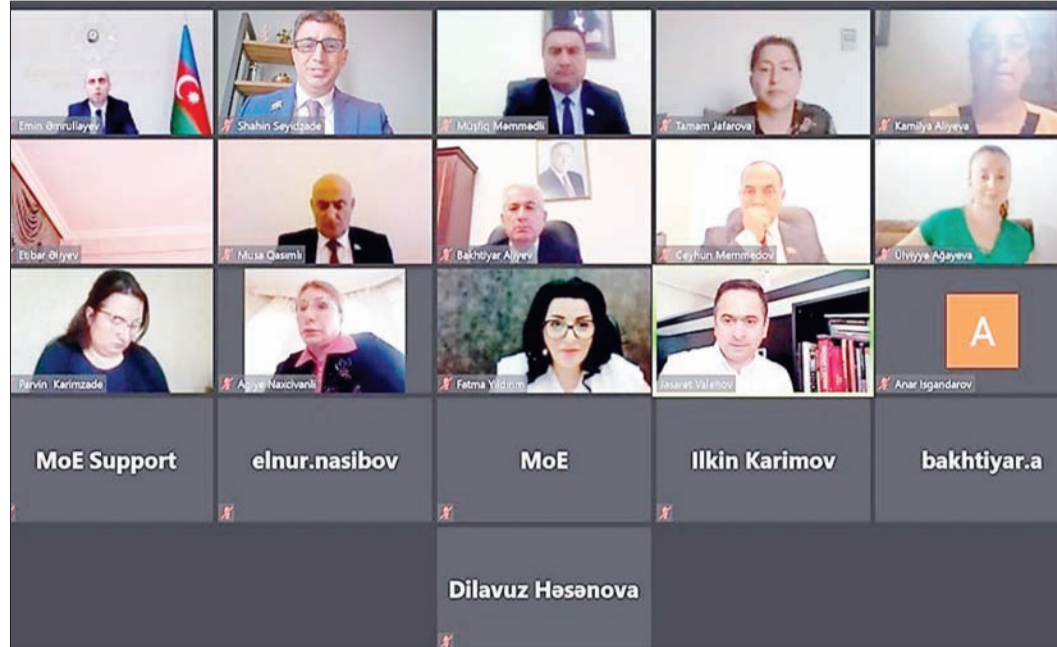
Konfransın təşkilatı dəstəkləyiciləri Heydər Əliyev Fondu, Alim Scientific Association (Fransa), AZEL Systems Company, ON-NEKS, BS-Avtomatika, AzeriMed MMC, ATENAU LTD-dir.

ADNSU-dan bildirilib ki, beynəlxalq elmi-praktik konfrans informasiya, ölçmə və idarəetmə sistemlərinin müasir texnoloji nailiyyətləri və tətbiqi ilə bağlı geniş mühəndislik sahələrini əhatə edir.

Konfransda yerli universitetlər və təşkilatlarla bərabər, bir sıra ölkələrdən (Fransa, Türkiyə, Almaniya, Kipr, Yamayka, Səudiyyə Ərəbistanı, Ukrayna, Rusiya, Gürcüstan, İraq, Macarıstan, Mərakeş, Əlcəzair, Estoniya, Meksika və s.) universitetlər və təşkilatların əməkdaşlarının iştirakı gözlənilir. Konfransa təqdim olunmuş materialardan seçilmiş məqalələr (4-8 səhifə) müvafiq araşdırmalardan sonra yerli və beynəlxalq elmi jurnallarda dərc olunacaq. Müvafiq qaydalara uyğun olaraq seçilmiş elmi məqalələrin beynəlxalq elmi bazalar olan “INDEX COPERNICUS” və “SCOPUS” kimi bazalarda indeksləşməsi gözlənilir.

Konfrans materiallarını info@mimcs.org elektron poçt ünvanına göndərmək, həmçinin tədbir haqqında ətraflı məlumatı konfransın rəsmi saytından əldə etmək olar (www.mimcs.org).

Təhsil Nazirliyi ilə Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsinin birgə videokonfransı

Avqustun 17-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev və Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsində təmsil olunan millət vəkllərinin iştirakı ilə videokonfrans keçirilib. Konfrans açıq elan edilən Təhsil naziri Emin Əmrullayev bu görüşün təşkilində iştirak edən millət vəkllərinə komitə sədri Bəxtiyar Əliyev başda olmaqla

təşəkkürünü bildirib.

Təhsil naziri Emin Əmrullayev ölkə rəhbərliyinin bu dövrdə diqqət yetirdiyi əsas məsələnin ilk növbədə insanların sağlamlığının qorunması olduğunu bildirib, həmçinin yeni dərs ilinə hazırlıqla bağlı Təhsil Nazirliyinin gördüyü işlər barədə geniş məlumat verib. Na-

zir COVID-19 pandemiyası şəraitində təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin bərpasına dair Təhsil İnstitutunun hazırladığı təkliflərin ictimaiyyətin diqqətinə çatdırıldığını qeyd edib.

Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsinin sədri Bəxtiyar Əliyev öz növbəsində bu əməkdaşlıq platformasının müsbət dəyərləndirərək Təhsil Nazirliyi ilə qanunvericilik hakimiyyəti arasında belə ünsiyyət kanallarının daha da genişləndirilməsinin vacib olduğunu bildirib, eyni zamanda pandemiya şəraitində yeni tədris ilinə hazırlıq mövzusunda fikirlərini qeyd edib. Komitə sədri Təhsil İnstitutunun təklifləri ilə millət vəkllərinin diqqətlə tanış oluqlarını deyib, bu sahədə Təhsil Nazirliyinin hazırlıq plan və təşəbbüslərini yüksək qiymətləndirib.

Onlayn konfransda millət vəklləri İsa Həbibbəyli, Anar İsgəndərlı, Musa Qasımlı, Etibar Əliyev, Aqiyə Naxçıvanlı, Müşfiq Məmmədli, Şahin Seyidzadə, Kamiliya Əliyeva, Ceyhan Məmmədov, Pərvin Kərimzadə, Tamam Cəfərova, Fəzma Yildırım, Ülviyyə Ağayeva Təhsil İnstitutunun verdiyi təkliflərlə bağlı rəylərini bildiriblər.

Tədbirin sonunda Təhsil naziri Emin Əmrullayev və Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsinin sədri Bəxtiyar Əliyev görüşdə müzakirə olunan məsələlərin əhəmiyyətini qeyd edib, bu əməkdaşlığın davam etdiriləcəyini vurğulayıblar.

Nazir özəl təhsil müəssisələrinin rəhbərləri ilə görüşüb

Avqustun 20-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev Bakı və regionlarda yerləşən özəl təhsil müəssisələrinin rəhbərlərinin iştirakı ilə videokonfrans keçirilib.

Görüşdə Təhsil naziri koronavirus pandemiyası dövründə 2020-2021-ci tədris ilinə hazırlıqla bağlı görülən işlər barədə danışıb. Müxtəlif təkliflər və onların icra mexanizmi haqqında iştirakçılara məlumat verilib.

Görüş zamanı çıxış edən özəl təhsil müəssisələrinin rəhbərləri yeni tədris ili ilə bağlı fikirlərini bildiriblər. Həmçinin təklif olunan modellər haqqında müzakirələr aparılıb.

“Yeni çağırışlar və hədəflərə doğru”

Azərbaycan Gənc Müəllimlər Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə onlayn görüş

Azərbaycan Gənc Müəllimlər Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə Beynəlxalq Gənclər Gününə həsr olunmuş “Yeni çağırışlar və hədəflərə doğru” adlı gənc müəllimlər üçün onlayn görüş keçirilib.

200 nəfərə yaxın təhsil işçisinin iştirakı ilə təşkil olunan görüşdə Təhsil nazirinin müavini Fırudin Qurbanov, Gənclər Fondunun icraçı direktoru Fərid Cəfərov, millət vəklləri Etibar Əliyev və Şahin Seyidzadə iştirak ediblər.

Görüşdə Azərbaycanın təhsil siyasətində gənc nəsle tolerantlıq, bəşəri və mədəni dəyərlərə hörmət aşılmasının əsas yer tutduğunu xüsusi qeyd edən Təhsil nazirinin müavini Fırudin Qurbanov son illərdə ölkə rəhbərliyi tərəfindən təsdiq olunmuş və hazırda icrası davam etdirilən bir çox dövlət proqramlarında istedadlı gənclərin müəyyən edilməsi, yüksək intellektual bacarığa malik insan kapitalının formalaşdırılmasının müstəsna əhəmiyyətini vurğulayıb. Nazir müavini pandemiya və post-pandemiya dövründə gənclərin rolunu, biliklərinin, araşdırma qabiliyyətlərinin artması və müxtəlif sahələrdə global fəaliyyətə onların cəlb edilməsinin ölkənin təhsil sisteminin əsas məqsədlərindən biri olduğunu bildirib.

Fırudin Qurbanov müəllim peşəsinin nüfuzunun artırılması istiqamətində görülən işlərdən, ümumi təhsil müəssisələrinə müəllimlərin işə qəbulu və yerdəyişməsi qaydalarının şəffaf və obyektivlik baxımından təkmilləşdirilməsindən danışıb, həmçinin bu sahədə davamlı olaraq stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirildiyini vurğulayıb.

Azərbaycanda gənclərlə iş sahəsində həm hökumət strukturlarının, həm milli donor institutlarının və eləcə də ictimai qurumların uğurlu fəaliyyətini, səmərəli əməkdaşlığını qeyd edən Gənclər Fondunun icraçı direktoru Fərid Cəfərov rəhbərlik etdiyi qurumun gənclərə və onların birləşdiyi gənclər təşkilatlarına yönəlik fəaliyyətlərini, hədəflərini və gələcək addımlarını gənc müəllimlərin diqqətinə çatdırıb. Fərid Cəfərov gənc müəllimlərin təhsil və sosial inkişaf sahələrinə marağını nəzərə alaraq, onları Gənclər Fondunun imkanlarından fərdi və təşkilat olaraq yararlanmağa dəvət edib.

Gənclərin müasir dövrün tələblərinə uyğun yeni çağırış və hədəflərə doğru bilik və bacarıqlara yiyələnməsinin xüsusi əhəmiyyət daşıdığını qeyd edən millət vəkili Etibar Əliyev gənc müəllimlərin özünə düşüb bəli və vəzifələri sadalayıb. Cəmiyyətdə gənclərin aparıcı qüvvə olduğunu bildiren millət vəkili gənc müəllimlərin beynəlxalq və regional inteqrasiya sahəsində əməkdaşlıq, təcrübə və informasiya mübadilələri aparmalarının təhsilə müsbət nəticələr gətirəcəyini vurğulayıb.

Əsaslı Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və bu gün ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən dövlət gənclər siyasətinin real nəticələrini, gənclərin həyat və fəaliyyətində təsirli dəyişikliklərini qeyd edən millət vəkili Şahin Seyidzadə gənc kadrlara yaradılan imkanları və görülən işləri nəzərə çatdırıb. Şahin Seyidzadə pandemiya şəraitində gənc müəllimlərin aktiv, onlayn və sosial fəaliyyətini və eləcə də post-pandemiya dövrü üçün davamlı addımlarını yüksək qiymətləndirib.

Onlayn görüş qarşılıqlı fikir mübadiləsi şəklində davam etdirilib, müəllimlərin sualları cavablandırılıb, fikir və təklifləri dinlənilib.

Ümumi təhsil müəssisələrinin direktorları ilə videokonfrans

Avqustun 19-də Təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva ölkənin müxtəlif regionlarından olan 30-a yaxın ümumi təhsil müəssisəsinin direktorlarının iştirakı ilə videokonfrans keçirilib.

Görüşdə Məhəbbət Vəliyeva koronavirus pandemiyası dövründə 2020-2021-ci tədris ilinə hazırlıqla bağlı görülən işlər barədə danışıb. Müxtəlif təkliflər, o cümlədən Təhsil İnstitutu tərəfindən verilmiş ssenarilər və onların icra mexanizmi haqqında iştirakçılara məlumat verilib.

Görüş zamanı çıxış edən direktorlar 2020-2021-ci tədris ili ilə bağlı öz təkliflərini bildirib, onlarda yaranan sualları səsəndiriblər.

Qeyd edək ki, görüşün nəticələri təlimatların və metodik göstərişlərin hazırlanmasında nəzərə alınacaq.

“Təhsildə keyfiyyət təminatı”

Avqustun 19-da Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin rəhbər şəxsləri ilə “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” məzurları olan və hazırda ali təhsil müəssisələrində çalışan gənclər arasında növbəti videogörüş keçirilib.

Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin təşəbbüsü ilə baş tutan görüşün əsas məqsədi Dövlət Proqramı çərçivəsində təhsilini başa vuraraq ölkəmizin ali təhsil müəssisələrində çalışmaqda olan məzurların təhsildə keyfiyyətin yüksəldilməsi ilə bağlı düşüncə, təklif və tövsiyələri ilə tanışlıq olub.

Tərəflər arasında baş tutan müzakirələr zamanı təhsil sahəsinin strateji inkişaf hədəflərinin reallaşdırılması, müasir tələblərə cavab verən effektiv keyfiyyət təminatı sisteminin formalaşdırılması və pandemiya dövründə ali təhsildə keyfiyyətin təmin olunmasının mexanizmi və alətləri müzakirə olunub.

Görüşdə çıxış edən Təhsil Nazirliyinin və Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin rəhbər şəxsləri Dövlət Proqramı məzurlarının təhsil keyfiyyətinin yüksəldilməsinə verə biləcəyi töhfələrin təhsilimizin inkişafı üçün müstəsna əhəmiyyət daşıdığını və müasir tələblərə cavab verən effektiv keyfiyyət təminatı sisteminin formalaşdırılmasında xüsusi önəm kəsb etdiyini qeyd ediblər.

Qeyd edək ki, daha əvvəl iyulun 20-də də belə məzmununda görüş baş tutmuşdur.

Yeni dərs ilində: ənənəvi, yoxsa virtual?

Məsələ ilə bağlı ictimai rəy öyrənilir

← Əvvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Beynəlxalq təşkilatların tövsiyələrinə, ayrı-ayrı dövlətlərin, həmçinin qısa müddətdə ölkəmizin əldə etdiyi təcrübəyə əsaslanaraq təkliflər hazırlanmışdır. Həmin təkliflərlə Elm və Təhsil Komitəsinin üzvləri də tanışdır. Belə bir araşdırmanın hazırlanması və ictimaiyyətin müzakirəsinə təqdim edilməsi Təhsil Nazirliyinin prosesə məsuliyyətə yanaşmasının göstəricisidir".

Komitə sədri Təhsil Nazirliyinin pandemiyanın mənfəətini azaltmaq məqsədi ilə həyata keçirdiyi tədbirlərə diqqət çəkib: "Bildiyiniz kimi, martın 11-dən ölkəmizdə bütün təhsil pillə və səviyyələri üzrə onlayn dərslər təşkil edilib. Ayrı-ayrı platformalar üzərindən distant təhsilin təşkilinə görə Azərbaycan dünyadakı 3-4 dövlətdən biri oldu. Bu da Təhsil Nazirliyinin baş verənlərə düzgün yanaşmasının nəticəsidir".

Bu sahədə Təhsil Nazirliyinin hazırlıq plan və təşəbbüsünü yüksək qiymətləndirən B.Əliyev pandemiyanın vaxtında nəzarətə götürülməsi baxımından da ölkəmizin qabaqcıl ölkələr sırasında olduğunu vurğulayıb: "Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin fərman və sərəncamlarından irəli gələn məsələlərin həlli ölkədə sanitar-epidemioloji şəraitə nəzərdə saxlanılması, virusun geniş yayılmasının qarşısının alınması və bu istiqamətdə tibbi imkanların genişləndirilməsi ilə nəticələndi. Bu gün Azərbaycanda vəziyyət bir çox inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisədə daha yaxşıdır. Bu da gələcəklə bağlı nikbin olmağa əsas verir".

B.Əliyev fikrincə, təhsildə qarışıq modeldən istifadə edərək tədris prosesini səmərəli şəkildə qurmaq mümkündür: "Mənim fikrimcə, məktəbhəzirlilik qrupları və ibtidai siniflərdə şagirdlərin müəllimlə ünsiyyəti zəruridir. Yuxarı siniflərdə onlayn dərslər keçilə, fasilələrlə ənənəvi dərslər formadından da istifadə edilə bilər. Hesab edirəm ki, kütləvi toplaşmalara yol vermədən məktəb rəhbərləri öz işini uğurla qura və prosesini idarə edə bilərlər".

Təhsilin hansı formata təşkilindən asılı olmayaraq, Komitə sədri 2 prinsipin əsas götürülməli olduğunu deyir: "Birincisi, elmi və tibbi cəhətdən əsaslandırılmış tövsiyələrin olması, ikincisi, sağlamlığın qorunması üçün əlavə tədbirlərin həyata keçirilməsi, yəni sanitar-gigiyenik norma və qaydalara əməl edilməsidir. Orta təhsil pilləsində təhsilçilərlər və təhsilverənlər 1.969.673 nəfərdir. Valideynləri, ümumiyyətlə, ailələri nəzərə alanda təqribən 5 milyona yaxın insanın sağlamlığından söhbət gedir. Aparılan maarifləndirmə işinin və sərt karantin rejiminin tətbiqi nəticəsi olaraq insanlarda mövcud pandemiya şəraitinə uyğun yeni davranış tərzini formalaşdırmağa başlayıb. Bu da tezliklə real dərslərin bərpası məsələsinə nikbin yanaşmağa imkan verir".

Təhsil Nazirliyinin səmərəli təkliflərlə çıxış etdiyini vurğulayan B.Əliyev deyir ki, bu sözlərin nəticəsində təhsilin fasiləsizliyi, bunun üçün müvafiq qanunvericilik bazası təmin edilir: "Təhsil Nazirliyində aparılan işlərdən görünür ki, qurum bütün ssenarilərə hazırlıqdır. Hesab edirəm ki, bu prosesdən uğurla çıxmaq, daha sürətlə normal həyata qayıtmağımız üçün Operativ Qərargahın tövsiyələrinə əməl edilməlidir. Yalnız bu halda görülən tədbirlər nəticə verəcək. Əksinə, tövsiyələrə əməl olunmasa, məktəblərin qısa müddət ərzində açılması mümkün olmayacaq".

"Müzakirə olunan fikirlər ümumiləşdirilərək tədrislə bağlı qərar verəcək"

Müxtəlif fikirlərin müzakirə olunduğu videokonfrans yüksək dəyərləndirən Komitə üzvü, deputat Aqiyə Naxçıvanlı görüşdə çox faydalı fikir mübadiləsi aparıldığını deyir: "İclasda dərslərin sentyabrın 15-də başlanması, distant formada dərslərin keçirilməsi, dərslərin saatlarının azaldılması, dərslərin hətta 30 dəqiqəyə endirilməsi kimi ən müxtəlif təkliflər səsləndi. Mən isə ənənəvi olaraq dərslərin sentyabrın 15-də başlamasını o qədər də məqbul hesab etmirəm. Bu məsələdə tələsmək lazım deyil. Çünki nə qədər virusa yoluxma halları tam azalmayıb və aradan qalxmayıb, dərslərin başlanması risklidir. İnsanların sağlamlığı hər şeydən üstündür. Çünki cənab Prezidentin bu məsələdə yürütdüyü siyasətin ana xəttini insanların sağlamlığı təşkil edir".

Onun sözlərinə görə, yekun da elə müzakirələrə uyğun olacaq: "Hesab edirəm ki, iclasda müzakirə olunan fikirlər ümumiləşdirilərək tədrislə bağlı qərara çevriləcək".

A.Naxçıvanlının təklifi budur ki, indiki mərhələdə, sadəcə birinci sinif şagirdləri məktəblərdə dərslər keçsin: "Çünki birinci sinifdə oxuyanlar müəllimlə birbaşa təmasda olub, məktəb həyatına adaptasiya olunmalıdır. Birinci siniflərin də məktəbə gətirilməsi xüsusi qaydalar əsasında həyata keçirilməlidir. Təklif edirəm ki, birinci sinif uşaqları kiçik qrup halında valideynlərinin birgə iştirakı ilə dərslər keçməlidir. Ona görə də birinci sinifdə oxuyan şagirdlərin işləyən valideynlərinə həftədə iki gün icazə verilməlidir ki, onlar uşaqları ilə dərslərə gətsin. Çünki birinci sinif uşağı ona veriləcək proqramı mənimsəməkdə çətinlik çəkəcək".

A.Naxçıvanlının dağ kəndində təhsil alan ölkə məktəblisi ilə Bakının şagird sığlığı müşahidə olunan məktəblərdə təhsil alan şagirdlər üçün ayrı-ayrı təklifləri var: "Dağ kəndində oxuyan, koronavirusun hot-ta sorağı belə gedib çatmamış bölgələrimizdə məktəbin ənənəvi qaydada açılması üçün hər hansı əngəl yoxdur".

Bu cür istisnalara, deputat distant təhsilin davam etdirilməsi tərəfdarıdır: "Yuxarı siniflərdə isə distant təhsil davam etdirilməlidir. Artıq onlarda müəyyən vərdişlər yaranıb. Ali təhsil ocaqlarında bu məsələdə ciddi bir problem ola bilməz. Tələbələr müəllim və dekanlarının verdiyi tapşırıqları sərbəst yerinə yetirib, onlayn formada cavablandırılar bilərlər".

Ancaq bunun üçün də görülməli bəzi işlər var. Məsələndən təhsilin reallaşmasında mövcud olan əngəllərdən biri də vətəndaşların sürətli və keyfiyyətli internetlə təminatıdır: "Bu sahədəki problem aidiyyəti dövlət qurumu tərəfindən qısa zamanda aradan qaldırılmalıdır və ölkənin bütün ərazisi keyfiyyətli internetlə təmin olunmalıdır".

"Vacib amil uşağın təhlükəsizliyi və sağlamlığıdır"

Deputat Şahin Seyidzadə Təhsil nazirinin təşəbbüsü və Milli Məclisin Elm və Təhsil Komitəsində təmsil olunan deputatların iştirakı ilə videokonfrans qarşılıqlı mövqeyin öyrənilməsi və eyni istiqamətli mövzu ətrafında fikir mübadiləsinin aparılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyi qənaətinədir. Onun fikrincə, belə müzakirələr ilk növbədə qarşılıqlı əməkdaşlığın artırılmasına, təhsildə doğru qərarların verilməsinə xidmət edir: "Yeni dərslər ilə bağlı təkliflər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı. Pandemiyanın təhsildə səbəb oldu-

ğu fasilələrin nəticələrinin aradan qaldırılması, yeni fasilələrə səbəb olmaması üçün çıxış yolu olaraq təkliflər müzakirə edildi".

Konfransda təkliflərlə çıxış edən Ş.Seyidzadənin fikrincə, yeni tədris ilinə hazırlıqla bağlı müxtəlif yanaşmalar var: "Burada vacib amil uşağın təhlükəsizliyi və sağlamlığıdır. Müxtəlif xarici ölkələrdə uşaqların koronavirusa yoluxması bir neçə ədədi rəqəmlərlə ifadə olunursa, Azərbaycanda bu, demək olar ki, yox səviyyəsindədir. Bu da Azərbaycan hökumətinin uğurlarından biridir. Təhsil çox böyük sahədir. Sadəcə orta təhsildə təhsilçilər və təhsilverənlərin 1 milyon 600 mindən artıq insanı əhatə etməsi təhsildən çox çəvik qərarlar tələb edir".

Ş.Seyidzadənin fikrincə, məktəbhəzirlilik qrupları və ibtidai siniflərdə distant təhsil formatının effektivliyi aşağıdır. Ona görə də yuxarı siniflərlə müqayisədə onlara sinifdə də tədris daha məqsəduşğundur. Buraxılış sinifləri də xüsusi yanaşma tələb edir. Onların hazırlığına dəstək verilməli, qiymətləndirilmə təşkil edilməlidir".

Nazir Emin Əmrullayevin konfransda ötən dərslərin nəticələrini müəyyən etmək üçün diaqnostik qiymətləndirmə keçiriləcəyinə dair fikirlərinə toxunan deputat bunu vacib yanaşma hesab edir: "Yeni dərslər ilə başlayanda diaqnostik qiymətləndirmə keçiriləcək. Ötən dərslərdə yeni tətbiq edilən yanaşmaların nəticələri müəyyən olunacaq və aradan qaldırılacaq. Bu, çox əhəmiyyətli məqamdır".

Ümumiyyətlə, deputat hesab edir ki, təhsildə verilən bütün qərarlar çəvik, həssas və kifayət qədər düşünülmüş olmalıdır. Hər hansı risk ehtimalı varsa, bütün məqamlar nəzərə alınmalıdır.

"Onlayn dərslər rahat, asan olmadığı kimi canlı dərslər də təhlükəlidir"

Daha bir Komitə üzvü Ceyhun Məmmədov Təhsil nazirinin təşəbbüsü ilə keçirilən onlayn konfransda yeni dərslər ilinə hazırlıqların müzakirəsinə müsbət dəyərləndirib: "Təhsil İnstitutunda aparılan araşdırmanın nəticəsi olaraq ortaya çıxan təkliflər ətrafında müzakirə aparıldı, keçiriləcək dərslərin formatı ilə bağlı fikirlərimizi bildirdik. Maraqlı olduğu qədər də əhəmiyyətli idi".

C.Məmmədovun fikrincə, tədrisdə nəzərdə tutulan hər formatın özünəməxsus çətinlikləri var: "Təhsil Nazirliyində hazırlanan təkliflərlə görə tədrisin 2 formata həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Məktəbdə canlı dərslə yanaşı, tədrisin onlayn aparılması da müzakirə olunur. Qarışıq model xüsusən təcrübə biliklərin, praktik fənlərin keçilməsində xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Sadəcə onlayn dərslər keçirilməsi hamı üçün eyni səviyyədə rahat, asan olmadığı kimi canlı dərslər də təhlükəlidir. Ona görə də həftədə bir neçə dəfə məktəbdə dərslərin keçirilməsində iştirak etmək mümkündür".

C.Məmmədov növbəti tədris ilində məktəblərdə canlı dərslərlə yanaşı, onlayn dərslər də aparılacağını bildirib.

C.Məmmədov konfransda təklif edib ki, sarı zonalarda - virusun az yayıldığı yerlərdə uşaqlar məktəbə gəlsin. Amma infeksiyanın tüğyan etdiyi yerlərdə məktəbləri açmaq olmaz.

Konfrans hamını vahid düşüncə ətrafında birləşdirdi

Deputat Anar İsgəndərlili bildirib ki, təhsilin: "Elm və Təhsil Komitəsi ilə Təhsil Nazirliyinin birgə konfransı aktuallığı ilə diqqətə cəlb edən bir hadisəyə həsr olunmuşdu. Konfrans "Pandemiya dövründə təhsil necə olmalıdır?" sualına cavab axtardı. Təhsil İnstitutu problemlə şəraitdə təhsilin yol xəritəsini verdi. Mütəxəssislər tərəfindən hazırlanan yol, təhsil xəritəsidir. Bu ssenari ilə bağlı mənim və millət vəkiliyərin hər birinin öz tövsiyələri vardı. Təhsil nazirinin diqqətinə çatdırdığım məsələlərdən biri ailələrin böyük əksəriyyətinin problemlidir. Uşağı bağçaya getməyən valideyn işə gedə bilmir. Yaxud, Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsində 10 kafedra var, hər kafedranın 3-5 magistri. Olmaz ki, hər kafedra sosial məsələni gözləməklə dərsləri əyani qaydada keçsin. Belə faktlar çoxdur".

A.İsgəndərlinin sözlərinə görə, "Təhsillə bağlı problem tək Azərbaycanın deyil, dünyanın problemdir. Bu gün bizi düşündürən sual budur: Necə edək ki, bu nəladan əz itki ilə çıxacaq. Təhsildə problemi necə həll edək? Məncə, konfrans hamımızı vahid bir düşüncəyə gətirib çıxartdı. Hər kəs öz mülahizəsini söylədi. Hər kəsin təklifi ümumi təkliflərlə üst-üstə qoyuldu. "Dərslər vaxtı başlansın?" sualının cavabına gəlincə, bu, COVID-19 infeksiyası ilə birbaşa bağlıdır. Belə ki, yoluxma azalarsa dərslər başlaya bilər".

A.İsgəndərlili də ənənəvi dərslər başqa heç bir formatın əvəz edə bilməyəcəyinə inanır. Ancaq məcburiyyətlərin də nəzərə alınması şərtidir: "Öyrəşdiyimiz dərslər müəllimin şagirdin barmaqlarından tutub hərflər yazmağı öyrətməyidir. Ancaq qısa müddətə də olsa, ola bilər əsas dərslər onlayn formata keçirilsin".

Onlayn dərslər canlı dərsləri əvəz edə bilməz

Müzakirələri izləyən və prosesə fəal qoşulan professor Hikmət Əlizadə onlayn dərslər formatının effektivliyinə şübhə ilə baxır: "Dərslərin onlayn formata aparılmasını dəstəkləmirəm. Fikrimcə, onlayn format canlı dərsləri əvəz edə bilməz. Lakin sağlamlıq üçün təhlükə yaranıbsa, ilk növbədə, onu düşünməliyik. İndiki şəraitdə məktəblərin normal fəaliyyətini təmin edə bilməyəcəyik, buna təcridən nail olmalıyıq. Odur ki,

Təhsil İnstitutunda hazırlanan tövsiyələrin mövcud şəraiti düzgün qiymətləndirildiyini və doğru yol təklif etdiyini düşünürəm.

Onlayn dərslər ən optimal yoldur

Bakı şəhəri İlqar Əliyev adına 96 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi, "İstedadlı şagird üçün istedadlı müəllim" müsabiqəsinin qalibi, Əməkdar müəllim Səvdə Əsgərlili isə əksinə, onlayn dərslər tərəfdarıdır: "Artıq onlayn dərslərə tamamilə uyğunlaşmışıq. "Zoom" proqramı üzərindən keyfiyyətli dərslər qurmaq mümkündür. Ənənəvi dərslərdən heç nə ilə geri qalmır. Fikrimcə, indiki şəraitdə onlayn dərslər formatı ən optimal yoldur. Növbəti tədris ilində dərslərə onlayn davam etməyimizin gərəkliliyini düşünürəm. Ən əsası ona görə ki, qaydalara əməl etsək, özümlü və uşaqlarımızı qorusaq, bu belədən daha tez canımız qurtarar".

Uşaqların təhsili önəmlidir, ancaq sağlamlığı daha vacibdir

Dərslərin nə vaxt başlayacağı valideynlərin də diqqət mərkəzindədir. 319 nömrəli tam orta məktəbin VII sinif şagirdi Atilla Babazadə və Fizika, Riyaziyyat və İnformatika təmayüllü liseyin X sinif şagirdi Selcan Babazadənin valideyni Yusif Baba da narahatdır: "Bir valideyn kimi övladlarımızın təhsilində yaranan problem məni ciddi narahat edir. Ancaq uşaqların sağlamlığı daha önəmlidir".

Y.Baba Təhsil Nazirliyinin pandemiyanın mümkün fəsadlarına qarşı tədbirlərinin yüksək qiymətləndirib: "Qısa müddət ərzində təhsilin fasiləsizliyi və davamlılığı təmin edildi. Teledərslər təşkil edildi və yüksək peşəkarlığa malik müəllimlər yaranmaqda olan boşluğu doldurdular".

Valideynin fikrincə, Təhsil Nazirliyinin elektron portalında, "Facebook", "Youtube" kimi sosial şəbəkələrdə bu dərslərin yerləşdirilməsi, ümumiyyətlə, "Virtual məktəb" layihəsi, görüntülü və audio dərslərin keçirilməsi, teledərslərin izlənilməsi, şagird və müəllim qruplarının təşkili, tapşırıqların həll edilməsi şagirdlər üçün əlavə imkanlar yaradır: "Zaman göstərdi ki, həqiqətən də bu, vaxtında verilmiş qərar idi".

Ancaq Yusif Baba məktəbdə verilən təhsilin insanın həyatındakı roluna da diqqət çəkib: "Keçən tədris ilində yaşanan problemlərin həlli yolu tək cəmiyyət deyil, eyni zamanda cəmiyyətimizin bir fərdi, ölkəmizin bir vətəndaşı kimi də bizi düşündürür. Çünki peşəkarlığım, biliyim, savadım, intellektim əsas məhz məktəblərdə qoyulduğunu üçün məktəbdə verilən təhsil insanın həyatında həlledici rol oynayır".

Yeni tədris ilinə bağlı müzakirələrdə diqqətlə izləyən Yusif Baba hesab edir ki, hazırda dərslərin onlayn olması daha məqsəduşğundur.

Müəllimlərin işə qəbulu müsabiqəsində yüksək nəticə göstərənlər

Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənni üzrə

Biologiya fənni üzrə

Fizika fənni üzrə

Fransız dili üzrə

Müəllim olmaq istəyənlər

Bu peşəyə sahib olmağı hədəf seçənlər mübarizə meydanında

← Əvvəlki səh.1

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Şənbə və bazar günləri istisna olmaqla 18 gün davam edəcək test imtahanları sentyabr ayının ilk 10 günlüyündə başa çatacaq. Mövcud pandemiya şəraitinə uyğun planlaşdırılan imtahan vaxtı namizədlərin şəxsi səhifələrinə göndərilib. Belə ki, avqustun 14-dən etibarən fizika, fransız dili, biologiya, Azərbaycan dili və ədəbiyyat, təsviri incəsənət, rus dili və ədəbiyyat fənləri üzrə imtahanlar qrafik üzrə artıq keçirilib. 21-25 və 26-27 avqust tarixlərində keçirilməsi nəzərdə tutulan imtahanlarda iştirak edəcək namizədlərin şəxsi səhifələrinə müvafiq məlumat göndərilib.

Digər fənlər, həmçinin ibtidai sinif müəllimliyi üzrə keçiriləcək növbəti imtahanların tarixi barədə məlumatlar hissə-hissə şəxsi səhifələrə göndəriləcək.

90 dəqiqə + 10 dəqiqə

Harada imtahan verməyindən asılı olma-yaraq, namizədlərə 90 dəqiqə vaxt verilir. Bu müddətdə onlar ixtisasa dair 40, təlim strategiyaları və metodikaya dair 20 test tapşırığı olmaqla ümumilikdə 60 suala cavab verirlər. İmtahan keçiriləcək bütün regional mərkəzlərdə bu müddət başa çatdıqdan sonra namizədlərə 10 dəqiqə ərzində səhv cavablandırıdığı sualları görmək imkanı yaradılır.

Xatırladaq ki, bu ilədək 60 sualdan ibarət test tapşırıqlarında ixtisasa dair metodika ilə yanaşı, məntiqə aid suallar da verilir. Builki test imtahanlarında ən vacib dəyişikliklərdən biri məhz testin tərkibindən məntiqə ilə bağlı sualların çıxarılmasıdır.

Bu il Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən digər vacib dəyişikliyə görə test imtahanları başa çatdıqdan sonra namizədlər öz imtahan nəticələri ilə tanış ola bilirlər. Xatırladaq ki, ötən ilədək namizədlər imtahan bitən kimi ümumi nəticəsini, hər bölmə üzrə neçə bal topladığını bilirdi. Ancaq əldə etdiyi həmin nəticənin səbəbini bilmirdi. Test tapşırıqlarında nəyi səhv etdiyini bilmək istəyənlər isə sonradan apelyasiya mərhələsinə müraciət etmək görəyi duyurdular. Bu il bu məcburiyyət də aradan qalxıb və daha bir gözlənilən təməsin qarşısı alınıb. Artıq imtahançı çıxan namizədə imtahan nəticələri təfərrüatı ilə təqdim edilir. Həmin məlumat əsasında namizəd hansı suala səhv cavab verdiyini imtahan bitəndən sonrakı 10 dəqiqə ərzində öyrənir.

37 dərəcədən aşağı olana maska, yuxarı olana...

E.Bağirov qeyd edib ki, builki test imtahanlarında zəruri sanitariya-epidemioloji tədbirlərə əməl olunur. İmtahan binasına namizədlər hərərətli ölçüldəndən sonra buraxılırlar. Bədən temperaturu 37 dərəcədən yuxarı olanlar binaya girə bilmirlər. Hərərətli 37 dərəcədən aşağı olanlardan isə maska taxaraq binaya girmələri tələb edilir. Xatırladaq ki, imtahan prosesində maskanın çıxarılması yolverilməzdir. Namizədlər imtahana gələrkən tibbi əlcəklərlə də təmin edirlər.

TƏBİB ərazi bölmələrinin metodiki göstərişinə əsasən imtahanların keçirilməyi binalarda dezinfeksiya işləri görülüb. E.Bağirov deyib ki, bu işlər imtahan günləri də da-

vam edir. Belə ki, hər imtahan seansı başa çatdıqdan sonra imtahan zalında namizədin əyləşdiyi masa, təmasda olduğu yer dezinfeksiyaedici məhlullarla təmizlənir.

İmtahannın birinci günü

İmtahannın keçirildiyi binalardan birində - Bakı şəhəri 20 nömrəli tam orta məktəbdə sakitlikdir. İçəri girmədən burada imtahan keçirildiyini anlamazsan belə. Halbuki binada fizika və fransız dili müəllimi olmaq istəyən namizədlər imtahan verir. Bu imtahanlarda 2000-ə yaxın namizədin iştirakı nəzərdə tutulur.

Binada 5 otaqda imtahan təşkil edilib. Birdən-birə 500 nəfər imtahan verməyinə alışdıqımızdan, bir sinif otağında 2-3 nəfəri görəndə təəccüblənirik. İmtahan rəhbəri Sultana Məmmədova bunu belə izah edir: "Hər seansda 5 otaqda cəmi 47 nəfər iştirakı nəzərdə tutulur. Ancaq iştirak etməyənlər - gəlməyənlər və gecikənlər olduğundan bəzi otaqlarda iştirakçı sayı azdır".

S.Məmmədovanın sözlərinə görə, gecikənlər və gəlməyənlər növbəti seanslarda da iştirak edə bilmirlər.

İmtahan başa çatır. Püstə Həsənova Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin məzunudur. Fizika müəllimi olmaq istəyir. İlk dəfə ötn il cəhd edib. Amma suallar çox çətin gəlib: "Bu il ötn illə müqayisədə suallar asan olsa da, hazırlaşmadığım üçün yenə uğursuz nəticə əldə etdim".

Müəllimliyi harada edəcəyimin isə elə bir fərqi yoxdur, deyir: "Nəticəm uğurlu olsaydı, ailə vəziyyətimin imkan verdiyi rayonlardan birində işləyərdim. Sualların əksəriyyətinə cavab verə bilmədiyim üçün imtahanın sonunadək gözləyib nədə səhv etdiyimlə də maraqlanmadım".

Bu seansda hamı uğursuzdur? Əlbəttə, yox. Ülker Abdullayeva 56 bal toplayıb. 1992-ci ildə Neftçala rayonunda anadan olub. Bakı Dövlət Universitetinin məzunudur. Pedaqoji fəaliyyətə başlayıb da. Müəllimlikdə 2016-cı ildən başlayan yolçuluğu uğurla davam edir. Onun yolu müəllimlərin iş qəbulu imtahanında göstərdiyi 45 balla İmişli rayonunun Qulubəyli kəndindən start götürüb. 2019-cu ildə yenidən imtahan verərək 53 bal toplayıb və müddətli müqavilə ilə Sabuncu rayonundakı 67 nömrəli tam orta məktəbdə işə başlayıb: "Bu il daha çox bal yığa bilirdim. Kiçik texniki səhvlər yol verdiyimi bu il ilk dəfə tətbiq edilən 10 dəqiqədə öyrəndim".

Ülker müəllim deyir ki, builki suallar universiteti bitirib ilk dəfə MİQ müsabiqəsində imtahan verənlər üçün yaxşı olsa da, bu imtahanlarda onun kimi təcrübə toplayan müəllimlər üçün çox asan idi: "Təhsil Nazirliyinin müəllimlərin iş qəbulunun təşkilindəki fəaliyyətini çox bəyəniyəm. Hər il şəfaflıq və ədalət baxımından imtahanların təşkili daha da təkmilləşir. Neçə ildir imtahan verirəm, bununla bağlı hər hansı neqativ faktla rastlaşmamışam. Xüsusən, bu il səhvlərimizi öyrənmək üçün yaradılan imkan məni və mənim kimi yüzlərlə namizədə çox razı saldı. Mən yol verdiyim texniki qüsurları məhz bu imkandan yararlandıqım zaman öyrəndim. Hər il müəllimlər buna görə narazılıq edir, narahat olurdular. Artıq harda səhv etdiyimi elə imtahan dərhal sonra bilir və bu, əlavə əsəb gərginliyindən insanı xilas edir".

İmtahannın ilk gününün uğurlu namizədi, sadəcə Ülker Abdullayeva deyildi. Rəşidə Səfərova, Saçlı Müslümovada da 56, Aysən Quliyeva isə 57 bal toplayaraq günün fizika fənni üzrə qəhrəmanları oldular. Həmin gün Zəhra Xangəldiyeva və Sonna Məmmədova 54 balla fransız dili üzrə ən yüksək ballı namizədlər siyahısına düşürlər.

İkinci günün qəhrəmanları

Avqustun 17-də rus dili və biologiya fənləri üzrə müəllimlərin iş qəbulu imtahanları keçirildi. İmtahanlarda iştirak edən 2 mindən çox namizəd arasında Həyat Əliyeva 56, Qızbəs Umudova və Fəridə Hüseynova 55 bal toplayaraq rus dili fənni üzrə, Fidan Məmmədova, Gülnar Quliyeva, İradə Zeynalova, Samirə Nadirli 57, Aygün Qədirnova, Fəridə Əliyeva, Nüşabə Hətəmovna, Samirə Məsimova, Səadət Salmanova, Şəmsiyyə Seyidbəyli 56 bal toplayaraq biologiya fənni üzrə ən yüksək nəticə göstərdilər.

Rus dili fənni üzrə 56 balın sahibi Həyat Əliyeva özündən narazı qalıb. Bu balla hədəfinə nail olması bir az çətin görünür: "Uzun illər müəllim işləmək mümkünsüz idi, işləyə bilmədim. Qaydalar dəyişdi, öz biliyimiz və qabiliyyətimizlə müəllim olmaq üçün şərait yaradıldı. Bu dəfə də topladığım bal istədiyim yerdə işləməyimə imkan vermir. Yaşadığım əraziyə yaxın məktəblərin birində - Binəqədi və ya Masazır məktəblərində işləmək istəyirəm".

Bu il imtahanda səhvlərini görə bilməsinə uğurlu dəyişiklik kimi qiymətləndirən H.Əliyeva bunu arzusunun reallaşması kimi dəyərləndirib: "Belə bir dəyişikliyin olacağı gözlənilən idi. İndiyədək olmaması təəccüb doğururdu. Ötn il hətta mətbuata müsahibələrimdə təklif etmişdim ki, imtahanın sonrakı səhvlərimizin nədə olduğunu öyrənməyimiz təmin edilsin. Bu il bu istəyimi reallaşdı. Hesab edirəm ki, imtahan verən namizədlər üçün bu, çox önəmli dəyişiklikdir".

Bakı Dövlət Universitetinin məzununu Səma Həsənova isə müəllimliyə ötn ildən başlayıb: "2019-2020-ci tədris ili üçün keçirilən imtahanda 52 bal topladım. Nəticəmə uyğun olaraq Şuşa rayon Quşçular kənd tam orta məktəbində müddətli müqavilə ilə 4 ay müəllim olaraq çalışdım. Daimi iş yeri əldə etmək üçün bu il yenidən iştirak edərək 55 bal topladım".

Bu ilki dəyişikliklərdən də razıdır: "Məntiqə bağlı sualların testdən çıxarılması mənə imtahanda daha çox vaxt qazandırdı. Suallar rahat, amma düşündürücü idi".

3 ay onlayn hazırlıq kursuna qoşulan və bununla da müstəqil hazırlığını tamamlayan Səma Həsənova nəticədən razı qalıb: "Hazırlaşan müəllimlərə deyə bilərəm ki, həvəslə hazırlaşınlar. Çünki sonda mütləq yaxşı nəticə əldə edəcəklər".

İmtahannın üçüncü günü

Avqustun 18-də Azərbaycan dili və ədəbiyyat, təsviri incəsənət fənləri üzrə müəllimlərin iş qəbulu imtahanları keçirilib. Həmin gün imtahanlarda 3523 namizədin iştirakı nəzərdə tutulurdu.

Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənni üzrə imtahan verənlərin nəticələri indiyədək qeydə alınan ən yüksək nəticələr olub. Belə ki, bu fənn üzrə namizədlər 59 bal toplayaraq ən yüksək nəticə göstəriblər. Beləliklə, Gülnar Muqumova, Fizzə Çərəkəzli və Aytac Quliyeva 59 balla digər namizədlərdən seçiliblər.

Gülnaz Muqumova Balakən rayonunda yaşayır. Müəllimlərin iş qəbulu müsabiqəsində artıq üçüncü dəfə iştirak edir: "Ötn il 52 bal toplamışdım. Ancaq rayonumuzda vakansiya olmadığından Kürdəmir rayonu Şəmsiyyə adına Çöl-Ərəb kənd ümumi orta məktəbində müddətli müqavilə ilə işlədim".

Təcrübə toplamaq məqsədi ilə Kürdəmirə getməyi gözə alan gənc müəllim başqa yerdə yaşamağın çətinliyini anlayıb: "Balakən və ya Zaqatalada vakansiya olmasa, Bakıdakı məktəblərdə seçəcəyəm. Düzü, vakansiyanı çox həyəcanla gözləyirəm".

Gülnaz Muqumova builki dəyişikliklərin onun həyatını yüngülləşdirdiyini deyir: "Bu il imtahanların bölgələrdə də təşkil edilməsi çox üyeyiməndən oldu. Hətta çox istərdim ki, bundan sonra hər il imtahanlar belə təşkil edilsin. Bu il o qədər rahat oldu ki, hətta öz oxuduğum məktəbdə imtahan verdim. Oxuduğum məktəbdə imtahan verib yüksək nəticə əldə etmək və gözləntiləri doğrultmaq çox gözəl bir hissdir. O qədər xoşbəxtəm ki, bunu sözlə ifadə edə bilmirəm".

G.Muqumovanın metodikadan suallara cavab verərkən tərəddüdləri olub: "İmtahan bitəndə 59 balı görüb təəccübləndim. Sonra səhvlərimin nədə olduğunu öyrəndim və məlum oldu ki, tərəddüd etdiyim cavablarım düz, əksinə, doğruluğuna əmin olduğum cavab səhvdir. Suala diqqətsiz yanaşmasaydım, mümkün balın hamısını toplayacaqdım".

G.Muqumova onu tanıyanlar nədə səhv etdiyi ilə maraqlanırlar: "Yaxşı ki, bu dəyişiklik oldu. Səhvimi vaxtında bildim. İmtahan verənlərə demək istəyirəm ki, suallara təkrar baxsınlar. Bu, onlara sualı daha yaxşı anlamğa, səhvəndən yayınmağa imkan verəcək".

Təsviri incəsənət fənni üzrə isə bu il ən yüksək nəticə 55 bal olub. Ülviyyə Babasova, Nərgiz Məmmədova, Kürsümxanım Əkbərzadə bu nəticə ilə öz fənni üzrə imtahanın ən yüksək nəticə göstərənləri olub.

İlk üçlüyə daxil olan Nərgiz Məmmədova təsviri incəsənət üzrə 55 bal toplayaraq yüksək nəticə əldə edib. O da imtahanın sonrakı səhvlərini bildiyi üçün məmnundur. Ancaq harda işləyəcəyini hələ bilmir: "Şagirdlərimin sözlərini deyə bilən, hüquqlarından xəbəri olan insan kimi yetişmələri-

ni istəyirəm. Onları məhz bu yöndə inkişaf etdirmək müəllim kimi əsas hədəfimdirdir".

Şagirdlərinə sərbəstlik vermək, onların özlərini ifadə edə bilmələri üçün öləndən gələni edəcək: "Yaradıcı qabiliyyətlərini, zövqlərini, dünyaya baxışlarını daha rəngarəng etməyi düşünürəm. Öyrənəcəyim hələ çox şey var, amma ideal müəllim şagirdləri ilə öyrənib, inkişaf edib, onları özü ilə bərabər görəndir".

İmtahannın dördüncü günü

Avqustun 19-da Azərbaycan dili və ədəbiyyat, rus dili və ədəbiyyat fənləri üzrə müəllimlərin iş qəbulu imtahanları keçirilib. Həmin gün imtahanlarda 2700-dən artıq namizəd iştirak edib. Günün qəhrəmanı isə Leyla Ağayeva olub. O, Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimliyi üçün girdiyi imtahanı 60 bal toplayıb.

İmtahanların növbəti günü, avqustun 20-də Azərbaycan dili və ədəbiyyat, musiqi fənləri üzrə müəllimlərin iş qəbulu imtahanları keçirilib. İmtahanlarda 2000-dən çox namizəd iştirak edib. İmtahan verənlərdən bir nəfər - Rəna Hüseynova musiqi fənni üzrə test imtahanında 60 bal toplayaraq maksimum nəticə göstərib.

Müsahibələr mərhələli şəkildə həyata keçiriləcək

Müəllimlərin iş qəbulu müsabiqəsinin test imtahanları başa çatdıqdan sonra müvafiq keçid balını toplayan namizədlər vakansiya seçimi mərhələsində iştirak edəcək.

Tədris ilinin başlanmasına qısa müddət qalması ilə əlaqədar ümumi təhsil müəssisələrində kadr təminatının daha çevik həyata keçirilməsi məqsədilə cari il vakansiya seçimi mərhələsi nəticəsində vakant yer tutmaq hüququ qazanmış namizədlər ilkin olaraq müddətli əmək müqaviləsi ilə iş qəbul ediləcəklər.

Sözgedən kontingent üçün müsahibələr mərhələli şəkildə mövcud vəziyyət nəzərə alınaraq onlayn və ya əənəvi qaydada təşkil olunacaq. Müsahibədən uğurla keçən namizədlər ilkin müddətsiz əmək müqaviləsi bağlanılacaq.

Qeyd edək ki, müəllimlərin iş qəbulu üzrə müsabiqənin ilkin mərhələsi başa çatdıqdan sonra tutulmayan və ya yeni yaranan vakant yerlərə müvafiq keçid balını toplayan namizədlərin müddətli müqavilə ilə iş qəbulu nazirlik tərəfindən proqram təminatı tətbiq edilməklə mərkəzləşmiş qaydada tədris ili boyu mütəmadi olaraq həyata keçiriləcək.

Qeyd edək ki, mövcud qaydalara əsasən müsabiqədə keçid balı namizədlərin test imtahanında göstərdiyi nəticələr və vakansiya sayı nəzərə alınmaqla Təhsil Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilir.

“Hibrid təhsil” və “hibrid məktəb”

← Övvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Bu ssenari dərslərin bəzilərinin onlayn, bəzilərinin sinif otağında keçirilməsini nəzərdə tutur. İkinci variantda məktəblər xüsusi şərtlər və differensial yanaşma tətbiq edilməklə mərhələli şəkildə açılır. Fənlərin bir qismi sinif otağında, digər qismi isə məsafədən tədris olunur. Elə həssas qruplar var ki, onlara müəyyən məzmunu onlayn və ya məsafədən mənimsətmək asan olmayacaq. Bu halda, məktəb günlərinin sayı azaldılmaqla həmin qrupları məktəbdə dəvət etmək və diqqəti fənlərə yönəltmək olar.

Nəzərə almalıyıq ki, bizə tanış olmayan bir vəziyyətdən çıxış yolu axtarıq. Hazırda aidiyyəti hədəf qrupların mövcud şəraitə, vəziyyətə uyğun bilik və kompetensiyalarını formalaşdırmaq mərhələsindəyik. Texnologiyadan istifadə bacarığı, analitik düşünmə qabiliyyəti, çevik qərarvermə, mürəkkəb problemləri həll etmə kimi bacarıqların azlığı ilə qarşı-qarşıyıyıq. Bu çətinlikləri görür, təhlil edir, düzgün qiymətləndirməyə çalışırıq. Bir çox ölkələrdə əksər mövzular onlayn tədris olunursa, bizim cəmiyyət, təhsilverən və təhsilalanlarımız buna tam hazır deyil.

Ona görə də epidemioloji vəziyyətdən asılı olaraq bəzi məktəblərdə hibrid variantı çıxış yolu kimi düşünürük. Bu variant canlı ünsiyyətin xüsusilə əhəmiyyət kəsb etdiyi məqamlarda döviyyəyə girecək. Məsələn, aşağı siniflərdə bu variantın tətbiqi mümkündür. Qeyd edim ki, hibrid variantın üzərində bir çox ölkələr dayanıb. Bu özü də bir çox formalarda tətbiq edilə bilər. “Hibrid təhsil” və “hibrid məktəb” anlayışları üzərində dayandığımız ən optimal variantlardır. Ola bilər, bir məktəbdə bəzi siniflər onlayn, bəzi siniflər üz-üzə dərslər keçər. Ola da bilər ki, bir sinifdə həm onlayn, həm də üz-üzə dərslərə üstünlük verilir. Vurğulamaq istəyirəm ki, dəyişən şəraitə uyğun çevik qərarlar ala bilməliyə. Yoluxmanın artım dinamikasından asılı olaraq tam və ya qismən məsafədən, yaxud da üz-üzə dərslərə keçid qərarının verilməsi mümkündür. Hesab edirik ki, növbəti tədris ilində biz buna hazır olmalıyıq. Təhsil sisteminin qarşısında duran əsas vəfiziə epidemioloji vəziyyətdən və təhsilin formasından asılı olma-yaraq, insanların təhsil almaq hüququnu təmin etməkdir. Unutmayın ki, təqdim etdiyimiz təkliflər hələ qərar deyil, müzakirə mərhələsindədir. Biz hazırkı vəziyyətdə bütün mümkün variantları, ssenariləri əhatə etməyə çalışmışıq.

- *Şagirdlərin sayını azaltmaq və ayrı-ayrı şagirdlərin fərqli günlərdə məktəbə çağırılması fikri xüsusilə müzakirə olundu...*

- Bu ondan ötürür ki, məktəbdə və sinifdə dərslər zamanı pandemiya şəraitində tələb olunan məsafə qorunsun. Sinifdə şagirdlərin sayı nə qədər çox olarsa, məsafə saxlamaq da bir o qədər çətinləşər. Böyük şəhərlərdə şagirdlərin sayının çox olduğunu nəzərə alıb, onların sayını azaltmaq variantlarını gözənd keçiririk. Qərarların çoxu vəziyyətə uyğun olaraq, yəni yoluxma səviyyəsi və məktəbin şəraiti nəzərə alınaraq verilməlidir. Bizim hazırladığımız tövsiyələrin yerlərdə necə yerinə yetirilməsi məktəblərdə müəyyən ediləcək. Əslində, pandemiya bir imkan kimi baxsaq görürük ki, bu böhran məktəblərimizdə muxtariyyət qabiliyyətini formalaşdırır. Yəni məktəb rəhbərləri artıq yerli vəziyyəti analiz

Təhsil İnstitutu təkliflərini ictimai müzakirəyə çıxarıb

etməyi bacaracaq, müəllimlərinin kompetensiyalarına, şagirdlərinin öyrənmə ehtiyaclarına uyğun qərarlar verəcəklər. Pandemiya təməmi ilə problem kimi baxıb özümüzi neqativ fikirlərə kökləməyimiz doğru deyil. Bunu bir fürsət kimi də dəyərləndirməyi bacarmalıyıq.

- *Şagird sayının azaldılması kimi, məktəbdə də haftanın bir neçə günü gedilməsi variantı üzərində durulur. Ancaq haftanın həmin 2 günü də yoluxmanın mümkün olacağı istisna edilmir. O zaman bunun əhəmiyyəti nədir?*

- Bəli, tövsiyələrimizdə, çıxışlarımızda vurğulanır ki, şagird sayı 20-dən çox olan siniflər yarımqruplara bölünməli, bundan sonra yarımqruplarla idarə olunmalıdır. Bir yarımqrup bu gün, digər yarımqrup başqa gün və ya eyni günlərdə müxtəlif saatlarda məktəbə gələ bilər. Sosial məsafə saxlanılması üçün bu, çox önəmlidir. Bu təklif birmənalı olaraq hamıya və hər zənaya aid edilməyə bilər. Məsələn, məktəbəhazırlıq proqramını tam bitirməyən I sinif şagirdlərinə müəyyən mövzular üz-üzə tədris olunmalıdır. Eyni zamanda, öyrənmə çətinliyi olan və ya valideyn himayəsindən məhrum olan uşaqları unutmamalıyıq. Yaxud xüsusilə internat tipli təhsil müəssisələri var ki, onların hər birində fərdi bönlükləri olan uşaqlar təhsil alır. Bunları nəzərə alaraq, “Dərslər ancaq onlayn və ya məsafədən keçiləcək” - deyə bilərik. Canlı ünsiyyətə ehtiyac duyan uşaqların diqqətini cəmləmək və onların daha yaxşı öyrənmələrini dəstəkləmək üçün zaman-zaman üz-üzə dərslər mürciat etmək məcburiyyətindəyik. Ancaq bunu bir qayda olaraq da etməyəcəyik. Yoluxmanın artdığı zonalarda bir, azalma hallarında başqa qərarlar verə bilərik. Bu hallarda da yük məktəbin üzərinə düşəcək. Məktəb düzgün cədvəl qurmağı bacarmalı, müəllimlər əvvəlcədən daha çox enerji sərf etməlidir. Ancaq bu o demək deyil ki, mövcud vəziyyətdən uğurla çıxmaq üçün hər şey məktəb və müəllimlərdən asılıdır. Hər kəs birmənalı olaraq qəbul etməlidir ki, böhran şəraitində məktəb və müəllimlərlə yanaşı, valideynlərin və bütövlükdə cəmiyyətin üzərinə məsuliyyət düşür. Burada mütləq və qarşılıqlı əməkdaşlıq olmalıdır. Problemsiz təhsil, problemsiz cəmiyyət yoxdur. Düşünürəm ki, bizim cəmiyyətin üstünlüyü, demək olar ki, hər ailənin övladının yaxşı təhsil alması üçün əlindən gələni etməyə hazır olmasıdır. Bu üstünlüyümüzi nəzərə alaraq, valideynlərin uşaqlarının məsafədən təhsil almasına, müəllimlərlə ünsiyyətinə, həmyaşıdları ilə ünsiyyətinə, övladlarının dərslərini mənimsəyib-mənimsəməsinə, öyrənmə bil-mədini müəllimlərdən soruşub-soruşmamasına, bir sözlə, tədris formasından asılı olmayaraq dərslərə məsuliyyətlə yanaşmasına məktəb

gedib-gəlməsinə diqqət göstərdiyi qədər önəm verəcəyinə inanırıq.

- *Yeni dərslər ilində müəllimləri və şagirdləri nə gözləyir?*

- Tədrisin məsafədən təşkilinə qərar verilməyə, müəllimlərin üzərinə yaz aylarından fərqli olaraq daha çox yük düşəcək. Bir çox ailələrdə məsafədən təhsil çətin ola bilər. Belə ki, bəzi ailələrdə uşaq sayı çox, texnoloji avadanlıq azdır. Bəzi ailələrdə internetə çıxış ümumiyyətlə yoxdur. Bu və digər problemlər uşaqların təhsildən uzaqlaşmasına səbəb olmamalıdır. Kompüter və ya

olunub. Ancaq say etibarilə ən çox təsirə məruz qalan əhali qrupu ümumi təhsil pilləsində cəmləşdiyindən əsas çəki ümumi təhsilin payına düşür. Şagirdlər və onların ailələrini nəzərə alsaq, təkliflərimizlə bağlı ötürdüyümüz ismaric hər bir ailəyə aiddir.

- *Ümumi təhsil insanın əsas bilikləri qazandığı, vacib bacarıqlarının formalaşdığı təhsil pilləsidir. Ancaq peşənin, sənətin bazasında internetə çıxış ümumiyyətlə yoxdur. Bu və digər problemlər uşaqların təhsildən uzaqlaşmasına səbəb olmamalıdır. Kompüter və ya*

■ **Birinci təklifimiz odur ki, tədris məsafədən təşkil olunsun. Məktəbdə həyata keçirilən bütün proses onlayn qaydada və ya məsafədən aparılsın. İkinci təklifimiz isə hibrid, yəni qarışıq variantdır. Bu ssenari dərslərin bəzilərinin onlayn, bəzilərinin sinif otağında keçirilməsini nəzərdə tutur. İkinci variantda məktəblər xüsusi şərtlər və differensial yanaşma tətbiq edilməklə mərhələli şəkildə açılır.**

■ **Bəli, tövsiyələrimizdə, çıxışlarımızda vurğulanır ki, şagird sayı 20-dən çox olan siniflər yarımqruplara bölünməli, bundan sonra yarımqruplarla idarə olunmalıdır. Bir yarımqrup bu gün, digər yarımqrup başqa gün və ya eyni günlərdə müxtəlif saatlarda məktəbə gələ bilər. Sosial məsafə saxlanılması üçün bu, çox önəmlidir.**

■ **Verilən tövsiyələr uğurlu, ya da uğursuz təcrübə deyil, sadəcə tövsiyələrdir. Daxili resurslarımız hesabına aparılan araşdırmalardan əlavə, bu və bu kimi mütəmadi işlədiyimiz beynəlxalq təşkilatların araşdırmalarına, tövsiyələrinə istinad etdik. Xüsusilə BMT-nin Uşaq Fonu (UNICEF), BMT-nin Elm, Təhsil və Mədəniyyət üzrə Təşkilatı (UNESCO), İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) və digər qurumların tövsiyələrinə nəzərə almağa çalışdıq.**

■ **Təbii ki, biz də beynəlxalq təşkilatların geniş araşdırmalara əsaslanan tövsiyələrinə, yerlərdən aldığımız rəylərə - Virtual Məktəb platformasının istifadəçisi olan müəllim və şagirdlərdən, yerli təhsilli idarəetmə orqanlarından gələn təkliflərə əsaslandıq. Tədris ilinin sonuna qədər gələn həmin məlumatların yay ayları ərzində təhlili əsasında gəldiyimiz ortaq məxrəc bu gün Təhsil İnstitutunun təklifləri şəklində ortaya çıxıb.**

interneti olmayan ailə olsa da, televiziya olmayan ailəyə rast gəlmədik. Müəllim teledərslərdən sonra şagirdləri ilə maraqlanmalıdır. Ünsiyyətin bir formasını tapıb dərslər izləyib-izləmədiyini, izlədisə mənimsəyib-mənimsəmədiyini öyrənməlidir.

- *Təkliflərinizin problemi və ondan çıxış yollarını tamamilə əhatə etdiyini düşünürsünüz?*

- Çalışmışıq ki, “Təhsil haqqında” Qanuna əsasən təhsilin bütün pillə və səviyyələrini əhatə edək. Məqalədə məktəbəqədər təhsildən ali təhsilə qədər bütün pillələr əhatə

sən, əsas hissəsi təcrübədən ibarət olan bu təhsil pilləsində peşə təhsili müəssisələrinin öz işini növbəti tədris ilində hansı şəkildə quracağı maraq və narahatlıq doğurur. Peşə öyrənmək istəyənlər bunu virtual qaydada ələməkdə o qədər də maraqlı deyillər.

- Tövsiyələrimizdə peşə təhsili də öz əksini tapıb. Bu təhsil pilləsində də hibrid variantı təklif edirik. Nəzəriyyəni məsafədən, yəni Virtual Məktəb və teledərslər vasitəsilə, təcrübə hissəsini isə müvafiq şərtlərə əməl etməklə üz-üzə məşğələlər vasitəsilə təşkil edə bilərik. Hesab

edirəm ki, peşə təhsilində prosesi idarə etmək daha rahatdır, çünki işlədiyimiz hədəf qrup yaşca daha böyükdür.

- *Məktəb açılısını, açılmasını müzakirələri artıq nə vaxt açılacağı sualları ilə əvəz olunub. Azərbaycanda məktəb nə vaxt başlayacaq?*

- Ümumi təhsil pilləsində məktəblərin açılması ənənəvi vaxtda - sentyabrın 15-də ola bilər. Bunun gecikdirilməsinə ehtiyac olacağı düşünürük. Ehtiyac məktəbəhazırlıq qruplarında yarana bilər ki, bu qruplarda da tədrisin təşkili məsələləri hazırda müzakirə olunur.

- *İcra əsaslı məktəbəqədər qrupları da fəaliyyətə gətirəcək, yoxsa onların məktəblərə cəlb, ümumiyyətlə, nəzərdə tutulmur?*

- Əksinə, həmin qruplarda uşaqların sayı 15 nəfərdən çox olmadığı, məktəbdə yatmadıqları və yemədikləri üçün fəaliyyətində problem görmürük.

- *Çox maraqlıdır, təkliflər hazırlanarkən nəyə istinad olunub?*

- Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, çox mürəkkəb bir şəraitdəyik. Hətta müharibə vəziyyətində belə sağlamlığımız-təhsilimiz-təhlükəsizliyimiz üçbucağı arasında qalmamışdıq. Bizə aydın olmayan bir situasiya ilə qarşı-qarşıyıyıq. “Bu şəraitdə təhsili necə bərpa edə bilərik” sualına cavab axtararkən ilk növbədə yerli epidemioloji vəziyyəti nəzərə alaraq, beynəlxalq təşkilatlara istinad etdik və mümkün və praktik həll yolları irəli sürməyə çalışdıq. Məsələn, McKinsey təşkilatının “COVID Response” mərkəzi pandemiya ilə mübarizə məqsədilə göstərişlər, təlimatlar yaydı. Bu günə qədər də həmin təşkilatın araşdırmaları davam edir. Verilən tövsiyələr uğurlu, ya da uğursuz təcrübə deyil, sadəcə tövsiyələrdir. Daxili resurslarımız hesabına aparılan araşdırmalardan əlavə, bu və bu kimi mütəmadi işlədiyimiz beynəlxalq təşkilatların araşdırmalarına, tövsiyələrinə istinad etdik. Xüsusilə BMT-nin Uşaq Fonu (UNICEF), BMT-nin Elm, Təhsil və Mədəniyyət üzrə Təşkilatı (UNESCO), İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) və digər qurumların tövsiyələrinə nəzərə almağa çalışdıq. Sözügedən mövzuda araşdırmalar davam etdirildiyindən empirik tədqiqatların nəticələri hələ dərc olunmayıb. Bu baxımdan, beynəlxalq təşkilatların təhsil sistemlərinə faydası yaxşı araşdırılmış tövsiyələr ola bilər ki, təkliflərimizdə həmin beynəlxalq təşkilatların çoxunun adını çəkmişik. Təbii ki, biz də beynəlxalq təşkilatların geniş araşdırmalara əsaslanan tövsiyələrinə, yerlərdən aldığımız rəylərə - Virtual Məktəb platformasının istifadəçisi olan müəllim və şagirdlərdən, yerli təhsilli idarəetmə orqanlarından gə-

lən təkliflərə əsaslandıq. Tədris ilinin sonuna qədər gələn həmin məlumatların yay ayları ərzində təhlili əsasında gəldiyimiz ortaq məxrəc bu gün Təhsil İnstitutunun təklifləri şəklində ortaya çıxıb.

- *Özünü də qeyd etdiyiniz kimi, beynəlxalq təşkilatlar yaxşı-pis təcrübə deyil, sadəcə tövsiyələr ortaya qoyub. Bəs, istinad etdiyiniz təcrübə necə, varmı?*

- Əlbəttə ki, iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş və iqtisadi göstəriciləri bizə yaxın ölkələrin təcrübəsinə nəzər yetirdik. Qeyd etməliyəm ki, pandemiya şəraitində bütün ölkələr təhsillə bağlı eyni çətinlikləri yaşadı və hazırda da yaşamaqdadır. Demək olar ki, hər ölkə eyni mərhələlərdən keçir. Hamının birdən-birə üzleşdiyi bu problemdən çıxış yolu tapmaq heç bir ölkə üçün asan deyil. Birmənalı olan odur ki, bu problem təhsildən çevik qərarlar tələb edir, çünki vəziyyət növbəti günbəgün, hətta saat-basat dəyişir. Bu risk nəzərə alınmalıdır. Yəni, yeni tədris ilində təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin bərpası üçün gözlənilən təhlükələrə bığanə qala bilmərik. Çevik təhsil üçün nə etməliyik, yaxud nə edə bilərik və necə edə bilərik deyər axtarışlar aparırıq, müxtəlif ölkələrin istər uğurlu, istərsə də uğursuz təcrübələrini təhlil etdik. Nəticə ondan ibarətdir ki, bu şəraitdə ən yaxşı yol texnologiyaların verdiyi imkanlardan yararlanmaqdır.

- *Müəllim və şagirdlərin fikri nədir? Onlar hansı dərslər formatını istəyir?*

- Beynəlxalq təşkilatların aparıldığı sorğularda müəllimlərin, şagirdlərin rəyi soruşulub. Maraqlıdır ki, onlar onlayn dərslər əleyhinə deyil. Bəzi araşdırmalarda şagirdlər müəllimlərinin yaxşı olmasının daha önəmli olduğunu qənaətdəndirlər. Son tədqiqatlardan da görünür ki, şagirdlər üçün mühitin və formatın elə də önəmi yoxdur, onlar üçün əsas müəllimdir.

- *Artıq bir neçə gündür müzakirələr davam edir. Səslənən iradlarla bağlı nə düşünürsünüz? Haqlı iradları varmı?*

- Haqlı, ya da haqsız irad olmur. Bütün hallarda iradları nəzərə alırıq. Səslənən fikirlər bizə də bəllidir və yeni fikirlər deyil. Hər birimiz bu cəmiyyətdə yaşayırıq, bizim də övladlarımız var. Ancaq həmin iradların qarşılığında nə təklif edilir? Elə bir təklif varmı ki, onu reallaşdırmaqla uşaqların sağlamlıqlarını təhlükə altında qoymadan təhsil almaq hüququnu da bərpa edə bilək? Biz təhsil ictimaiyyətimizdən məhz belə təkliflər gözləyirik.

- *Bəs, iradlar arasında diqqətinizi çəkən fikir varmı?*

- Fikirilər arasında neqativ rəylər az deyil. Rəylərin əksəriyyəti birtərəflidir. Rəylərdə hətta onlayn dərslər istəmədiyini, uşaqlarının heç nə öyrənmədiyini deyənələr belə rast gəlmək olar. Maraqlıdır, “övladınız sağlamlıq istəyirsiniz, yoxsa təhsil almasını?”, - sualına kim hansı cavabı verir? Bu sualın cavabı kimsə varmı? Axı seçmək mümkün deyil. Biz bu çətin şəraitdə sağlamlığı təhlükəyə atmadan təhsil vermək hüququnu təmin etməliyik. Biz qızıl ortanı təklif etdik. Bu, bir çox ölkələrin də tutduğu yoldur.

- *Pandemiyadan sonrakı təhsillə bağlı nə düşünürsünüz?*

- İnanıram ki, vəziyyət düzələcək. Alışdığımız həyata qayıdacağıq. Lakin əminəm ki, o zaman bilik və bacarıqlarımız əvvəlcədən daha yaxşı olacaq.

Dünyanı bürümüş COVID-19, demək olar ki, çox qısa vaxt ərzində bir milyardan çox tələbə gənci ali təhsildən kənar da qoydu. Ayır-ayrı ölkələr yalnız təhsil texnologiyaları vasitəsi ilə tədrisin fasiləsizliyini təmin edə bildi. Hazırda universitetlər növbəti dərs ili ərafəsində özlərinin tədris və təlim sistemlərinin yenidən qurmaq üçün səylər göstərirlər. Yeni tədris ili dünya universitetlərində necə başlayacaq - onlayn, yoxsa əvvəllər olduğu kimi, universitet divarları arasında? Əyani və distant təhsilin nisbəti necə olacaq? Növbəti yazımızda bütün bu suallara cavab tapmağa çalışdıq.

Ali məktəblər hibrid modeli üzrə təhsilə qaydacaqlar

Türkiyənin ali məktəbləri yeni tədris ilinə oktyabrın 1-dən başlayacaqlar ki, bu da planlaşdırılardan bir neçə həftə gec baş verəcək. Ali məktəbə "qayıdış" hibrid modeli üzrə həyata keçiriləcək - təhsil müəssisələri müstəqil surətdə təlim forması barədə qərar verəcək: fərdi şəkildə və ya uzaqdan təhsil. Türkiyənin Ali Təhsil Şurasının (YÖK) qərarında bildirilir: "Universitetlərə 1 oktyabr 2020-ci ildən tədris prosesinə başlamaq təklif olunub. Universitetlərdə müvafiq şuralar bölgələrdə epidemioloji situasiyaya uyğun olaraq tədris forması barədə qərar qəbul edəcəklər".

Qərar Səhiyyə Nazirliyi ilə məsləhətləşmələrdən sonra qəbul edilib. Hibrid modeli hər bir regionda pandemik vəziyyət maksimum dərəcədə qiymətləndirilməklə seçilib. Universitetlərə müstəqil olaraq təlim modelini seçmək təklif olunur: fərdi iştirak, uzaqdan öyrənmə forması və ya qarışıq.

Məktəblərdən fərqli olaraq, ali təhsil müəssisələri Türkiyədə tədris prosesinin planlaşdırılması üzrə daha geniş imkanlara malikdirlər və təhsil müddətinin ümumi tələbləri əsasında təhsilin başlanğıcını və sonunu müstəqil müəyyən edirlər.

Ali məktəblərdən fərqli olaraq, ümum-təhsil müəssisələrində tədris prosesi planlaşdırıldığından əvvəl başlanacaq: avqustun 31-dən tədris distant təhsil üzrə başlayacaq, tamməzmunlu məktəb prosesi isə sentyabrın 21-də start götürəcək.

Ən yaxşı universitetlərin payız hazırlıqları

Amerika universitetlərinin yarından çoxu qarşıdan gələn yeni tədris ilində öz qapılarını tələbələr üçün açmağı planlaşdırır, lakin auditoriyada iştirak edənlərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azaldılacaq, onlar onlayn dərslərini davam etdirəcəklər.

Pandemiya ilə əlaqədar xüsusilə gənclər arasında xəstələnenlərin sayı sürətlə artmaqda davam edir ki, bu da universitetlərin COVID-19-a qədər adət etdikləri ənənəvi təhsilə necə və nə vaxt qayıda biləcəyi ilə bağlı suallar yaradır.

"The Chronicle of Higher Education" portalının son məlumatlarına əsasən, ABŞ-ın 1200 -dən çox ali təhsil müəssisəsindən yalnız 53 faizi öz tələbələrinə universitet məşğələlərinə başlamaq imkanını verməyi planlaşdırır, 31% isə onlayn və fərdi təhsil

li birləşdirən hibrid modelinin tətbiqinin mümkünlüyünü nəzərdən keçirir, daha 10% isə distant təhsili seçir.

Ənənəvi təhsil formasına qayıtmağı planlaşdırın təhsil müəssisələrinin böyük hissəsi kiçik özəl kolleclərdir. Bununla yanaşı, iri özəl və dövlət müəssisələrinin əksəriyyəti hibrid təhsil forması təklif edirlər, öz tələbələrinin təminatı üçün kəmpusları və auditoriyaları açacaqlar, lakin tədris əsasən distant şəkildə davam edəcək.

ABŞ-ın ən yaxşı ali məktəbi olan Harvard Universiteti öz tələbələrinin 40%-i üçün qapıları açmağı planlaşdıracağını açıqlayıb. Universitetdə hesab edirlər ki, məhz bu qədər tələbəni pandemiya şəraitində sosial distansiya tələblərini nəzərə alaraq, öz ərazisində yerləşdirə bilər. Qarşıdan gələn payız semestrində Harvardda üstünlük ilk dəfə ali təhsilə başlayan birinci kurs tələbələrinə veriləcək, yazda, əksinə, onlar məsafədən oxuyacaqlar, kəmpusa isə məzunları, eləcə də birinci semestrə onlayn kursların öhdəsindən gələ bilməyənləri bu-

Ənənəvi, onlayn, ya hibrid...

Dünya universitetləri yeni tədris ilinə necə başlayacaq?

Oruc MUSTAFAYEV

qeyd edir ki, bu plan tamamilə real vəziyyətdən asılı olacaq və yalnız o halda mümkündür ki, Nyu-Yorkda koronavirus məhdudiyatlarının aradan qaldırılmasının dördüncü mərhələsi tətbiq edilsin.

Daha bir nüfuzlu ali məktəb - Yel Universiteti (Konnektikut ştatı) da qarşıdan gələn payız semestri üçün hibrid modeli seçib. "Tələbələr yeni kəmpus ərazisinə qayıda və "aşağı sıxlıq" şəraitində yaşaya bilsələr də, əksər hallarda dərslər uzaqdan təşkil olunacaq", - deyər universitetdən bildirilib.

ABŞ-da COVID-19 xəstəliyinə tutulanların sayının 3,7 milyonu ötdüyü bir şəraitdə bu cür yaşamanın rezonans doğurduğunu Cənubi Kaliforniya Universitetinin fəxri professoru Uilyam Tierney təsdiq edir. "Ənənəvi təlim prioritetdir, lakin pandemiya şəraitində onlayn təlim yanvar ayına qədər yeganə seçim olaraq qalır", - deyər ekspert bildirib.

Zərurət yarandığı təqdirdə dərslər onlayn keçiləcək

"The Brussels Times" qəzetinin məlumatına əsasən, Belçika ali məktəbləri sentyabrın sonunu öngünlüyündə fəaliyyətə başlayacaq. Leven Universitetinin rektoru Lyük Sels qeyd edir ki, hər şey ölkədə koronavirusun göstəricilərindən asılı olacaq. "Dərslərin başlanması universitet həyatı, müəllimlər və tələbələr üçün yaxşı bir xəbərdir. Universitet auditoriyaları yüksək səviyyədə tələbələrə dolacaq və bununla bağlı kəmpusda bir çox tədbirlər təşkil ediləcək".

Söhbət təhsil müəssisələri tərəfindən pandemiya ilə əlaqədar təhlükəsizlik qaydalarına nə dərəcədə əməl olunacağı və praktikada necə tətbiq ediləcəyi məsələsi ilə bağlıdır. Belçikada tədris ili koronavirus təhlükəsinin "sarı səviyyəsi" ilə başlayacaq. Sarı səviyyə o deməkdir ki, təhsil müəssisələri fəaliyyətini davam etdirəcək, lakin tədris maksimum dərəcədə tələbə şəhəriyyəsinin ərazisində təşkil olunacaq. Bundan əlavə, zərurət yarandığı təqdirdə tədrisin onlayn təşkilinə nəzərdə tutulur.

Tədris uzaqdan təşkil olunacaq

İsrailin bir sıra ali təhsil müəssisələri kimi Tel-Əviv Universitetində də yeni tədris ilinin ən azı birinci semestrinin sonuna qədər dərslər məsafədən təşkil olunacaq. Universitet administrasiyası avqustun 16-da bu barədə qərarını açıqlayıb. Eyni zaman-

da, tələbələrin fiziki iştirakını tələb edən laboratoriya işləri və digər məşğələlər Səhiyyə Nazirliyinin göstərişlərinə əməl edilməklə adi rejimə həyata keçiriləcək. Ölkənin Yəhudi Universiteti, Bar-İlan Universiteti və Neqevdə Ben-Qurion adına Universitet də analoji bəyanatlarla çıxış edib.

Distant təhsil qismən tətbiq olunacaq

Ölkənin ali təhsil müəssisələrində yeni tədris ilinin sentyabrın 1-də ciddi təhlükəsizlik tədbirlərinə əməl edilməklə başlanması planlaşdırılır. Litvanın Təhsil, Elm və İdman naziri Algirdas Monkyavičius universitetlərin birinci kurs tələbələrinə və professor-müəllim heyətinə tədris ilinə daha gec başlamağı da tövsiyə edib, çünki koronavirus infeksiyasına görə orta məktəblərin buraxılış imtahanları gec keçirilib və yalnız avqustun sonunda ali məktəblərə qəbul başa çatacaq.

Nazir orta məktəblərin yuxarı sinif şagirdləri üçün distant təhsilin qismən tətbiqini istisna etməyib. Onun fikrincə, məktəbə-qədər və ibtidai təhsil üz-üzə olmalıdır. Nazir kiçikyaşlı uşaqların evdə tək qalmasının mümkün olmadığını açıqlayıb, buna görə də məktəbəqədər müəssisələrdə və ibtidai siniflərdə onlara şərait yaradılmalıdır.

Ənənəvi və distant format

Rusiya ali təhsil müəssisələrinin əksəriyyətində yeni tədris ili sentyabrın 1-də əyani formatda lazımı profilaktik tədbirlərə əməl olunmaqla başlayacaq. Bu barədə Elm və ali təhsil naziri Valeri Falkov Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin hökumət üzvləri ilə keçirdiyi müşavirədə bildirib. V.Falkov qeyd edib ki, "Rospotrebnadzor" tərəfindən koronavirus infeksiyasının profilaktikası üzrə xüsusi tövsiyələr hazırlanıb. Universitetlər onlarla tanış olublar.

Xatırladaq ki, nazir bir qədər əvvəl ali məktəblərdə dərs ilinin onlayn formatda başlanmasını istisna etməyib. O, həmçinin qeyd edib ki, yeni tədris ilində müəllimlər və tələbələr üçün maskalardan istifadə mütləq tələb olacaq. Bununla belə, müəllimlər maskalar olmadan mühazirələr oxuya bilməzlər. Əcnəbi tələbələr isə Rusiya Federasiyasına gəldikdən sonra 2 həftə karantində qalmalı və testdən keçməlidirlər. Ali məktəblərdə məsafədən tədrisin təşkilində istisna olunmur.

Bununla belə, ölkənin bir sıra nüfuzlu ali məktəblərində yeni tədris ilinin ənənəvi, distant təhsil formalarından istifadə olunmaqla başlanmasını istisna etməzlər. M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin rektoru Viktor Sadovniç qeyd edib ki, yeni tədris ili MDU-da distant formatda başlaya bilər. "Düşünürəm ki, çevik ssenari var, bəlkə də tədris əvvəlcə bir qədər məsafədən, sonra isə əyani şəkildə başlaya bilər". Rektor əcnəbi tələbələrin bir semestr distant tədrisə cəlb olunacağını deyib.

MDU ilə yanaşı Ural Federal Universiteti, Moskva Fizika Texnik İnstitutu, Kazan Federal Universiteti, Tomsk Politeknik Universiteti, Novosibirsk Dövlət Universiteti, İ.Kant adına Baltik Federal Universiteti, Uzaq Şərq Federal Universiteti və digər təhsil müəssisələrində də əcnəbi tələbələr üçün dərs ili distant formatda başlayacaq.

tələbələrini üçün qapıları açmağa ümid edir. "Payızda keçiriləcək kursların əksəriyyəti onlayn olacaq, kəmpus ərazisində olacaq şəxslər mümkün olduqca kiçik qruplarla əlavə məsləhət alacaqlar", - deyər universitet rəhbərliyi qeyd edir. Universitetin yataxanalarında ümumi mətbəxlər bağlanacaq, lakin yeməxanalarında və kafelərdə yemək üçün 40% endirim təklif olunacaq. Maraqlıdır ki, bu, MIT -in öz yetirmələrinə yeganə güzəştə deyil: təhsil formasından asılı olmayaraq, təhsil haqlarının dəyişməyəcəyini bildiren Harvarddan fərqli olaraq, MIT qarşıdakı tədris ili üçün nəzərdə tutulan qiymət artımını ləğv edib, həmçinin bir sıra digər kompensasiyalar təklif edib, o cümlədən hər bir tələbəyə 5 min dollar qrant və ödənişli tədqiqat və ya digər işlərin növbəti tədris ilinin ən azı bir semestri ərzində başa çatdırılmasına zəmanət verib.

ABŞ-ın ən nüfuzlu dövlət universitetlərindən biri, Kaliforniya Berkli Universiteti (University of California at Berkeley) də hibrid model təklif edir, kəmpus dərsləri "arzuəndənlər üçün" məhdud qruplarda keçiriləcək. "Tələbələrdən dərslərə getməyi və ya universitet ərazisində olmağı tələb etməyəcəklər, demək olar ki, bütün dərslər uzaqdan öləcək olacaq", - universitetdən məlumat verilib.

Yuxarıda təqdim olunan hibrid modelə tədrisi Nyu-Yorkda yerləşən özəl Kolumbiya Universiteti də təklif edir. "Kurslar müxtəlif formatlarda keçiriləcək, demək olar ki, onlayn təlim əsas seçimlərdən biri olacaq. Mümkün olduqca biz təlimi bərpa edəcəyik, biz texniki cəhətdən hər bir tələbənin sinifdə olub - olmamasından asılı olmayaraq, dərslərdə iştirak edə bilməsi üçün sinifləri təchiz edirik", - deyər universitetdə qeyd edirlər. Plana əsasən, sentyabr ayında Kolumbiya Universiteti I və II kurs tələbələrinin yaşaması üçün öz ərazisini açacaq, yazda isə yataqxananı III və IV kurs tələbələri tutacaqdır. Universitet bununla yanaşı,

Fransada qəhrəmanlıq tarixi yazan AZƏRBAYCANLI

Niyazi RƏHİMOV

2004-cü il. Fransa Sarbon Universiteti. Professor təxminən 100 nəfərdən artıq olan auditoriyada Fransa Milli Müqavimət hərəkatından söz açır. Həmin il Parisin faşist Almaniyasından azad olunmasından 60 il ötürdü. Müqavimət hərəkatında xüsusi qəhrəmanlıq və şücaət göstərən döyüşçülərdən söhbət açan professor bir nəfərin üzərində xüsusilə dayanır. Onun keçdiyi döyüş yolu haqqında danışır. Bəs, kim idi həmin şəxs? Bu şəxs fransızların Armed Mişel, Xarqo kimi tanıdığı həmyerlimiz Əhmədiyyə Cəbrayilov idi. Gizli ləqəbləri ilə işğalçı alman ordusuna qan udduran cəsur gənc Fransımanın “Fəxri Legion” ordeni, “Müharibə xacı”, “Hərbi şücaət xacı”, “İgdiyyə görə”, “Fransa Müqavimət Hərəkatı” medalı ilə təltif edilib. Bu titullar ona Fransada hərbi paradlarda, rəsmi tədbirlərdə generalardan da öndə dayanmaq hüququ verirdi.

Şəkidən Fransaya qədər uzanan məşəqqətli həyat yolu

Əhmədiyyə Cəbrayilov 1920-ci il 22 sentyabrda Şəkinin Oxud kəndində anadan olub. 1935-ci ildə Şəkidəki Kənd Təsərrüfatı texnikumunun zootexnika və aqronomiya fakültəsinə daxil olur. 1938-ci ildə həmin texnikomu aqronom ixtisası üzrə bitirir. İxtisası üzrə Quba-Qusar-Xaçmaz-Dəvəçi-Yalama rayonlarında işləyir. 1941-ci ildə başlayan Böyük Vətən Müharibəsi bir çox gənc kimi onun da arzularını yarımcı qoyur. Ə.Cəbrayilov könüllü olaraq cəbhəyə yollanır. Öncə Orconiki-də diyarının Nevinnomisk şəhərindəki aviasiya məktəbində hazırlıq keçən gənc Əhmədiyyə bir neçə ay davam edən kurslardan sonra kiçik leytenant rütbəsi alır. Onu Moskva yaxınlığında yerləşən 35-ci divizionun 350-ci bombardmançı eskadriyasına, texniki xidmət sahəsinə təyin edirlər. 1942-ci ilin aprelində Ə.Cəbrayilov Ukraynanın Donbas şəhərinə göndərilir və orada 350-ci polkun siyasi rəhbərinin köməkçisi təyin olunur. Bu polkun tərkibində o, Ukraynanın Barvinki-Lozovaya-İzyum rayonu ətrafındakı döyüşlərdə iştirak edir. Döyüşlərdə göstərdiyi xüsusi bacarığa görə ona baş leytenant rütbəsi verilir.

1942-ci ilin aprel ayında Kursk ətrafında gərgin gedən döyüşlərin birində onun təyərəsi vurulur. Ağır yaralanan Əhmədiyyə Cəbrayilov almanlara əsir düşür.

Nişanlısının verdiyi dəsmal həyatını xilas edir

Yaralı Əhmədiyyə almanların Barvinka və Lvov yaxınlığındakı həbs düşərgələrinə göndərilir. Bununla da gənc Əhmədiyyənin əzablı, dözülməz əsirlik həyatı başlayır. Bir düşərgədən başqa düşərgəyə keçid 3 ay davam edir. Hər gün piyada təxminən 60 km yol qət olunurdu. Nəhayət, uzun sürən yolçuluqdan sonra 1943-cü ildə Daxau ölüm düşərgəsinə götərilir. Daxau düşərgəsində vəziyyət çox açınacaq idi. Əsirlərə olmanın isgəncələr verildi. Bir gün düşərgədə əsirləri qaz kəmərinə salırlar. Bir müddət sonra gözetçilər əsirləri qaz kamerasından çıxardanda onlardan yalnız bir nəfər sağ qalır. Bu, Əhmədiyyə idi. Onu nişanlısının müharibəyə getmədən öncə verdiyi dəsmal xilas edir. Belə ki, Əhmədiyyə qaz kamerasına salınarkən dəsmal ağzında saxlayır və bu, onu ölüm-

dən qurtarır. Kənd camaatı kanala tökülmüş əsir meyitləri dəfn edən zaman onun bədəninin istiliyini hiss edib basdırmırlar. Amma almanlar onu yenidən həbs edib düşərgəyə götərilir. Əhmədiyyə bu dəfə qaçmağa cəhd edir. Bıçaqla silahlanaraq gecənin qaralığında istifadə edərək gözetçiyə yaxınlaşır və boğazını kəsmək istəyir. Lakin cəhd baş tutmur və nəticədə almanlar tərəfindən Fransanın cənubunda, Tuluza şəhəri yaxınlığında daha ağır şəraiti olan Montoban həbs düşərgəsinə göndərilir. Burada o, 4167 nömrəli əsir idi. Bu həbsxanada o vərəm xəstəliyinə tutulur.

Almanlar başına böyük məbləğdə pul təyin edirlər

1943-cü ildə həbsxana komendantının qulluqçusu madam Jannanın köməyi ilə fransız vətənpərvərləri almanların diqqətini yayındırmaq üçün tabutda gizlənməmiş Əhmədiyyəni xilas edərək Jannanın evindəki zirzəmiyə götərilir. Sağaldıqdan sonra Əhmədiyyə faşistlərdən qısa almaq üçün qəti qərara gəlir və özünü buna hazır hesab edir. Fransız dilini öyrənir, madam Jannanın sayəsində onun vətənpərvər dostları və partizan hərəkatları ilə əlaqəyə girir, müqavimət hərəkatının kapitan Delplankın (ləqəbi “Düma”) rəhbərlik etdiyi Tam və Qaron departamentlərindəki 4-cü eskadronun üzvü olur. Əhmədiyyə Cəbrayilovun gizli fəaliyyət ləqəbləri “Xarqo”, “Frajı”, “Qoçaq”, “Ryus Armed” və s. olmuşdur. İşğalçı alman hakimiyyət orqanları onun başına böyük məbləğdə mükafat təyin etmişdilər.

1944-cü il 22 mayda Əhmədiyyəni əvvəlcə Kaberta partizan dəstəsinə, sonra isə kapitan Delplankın komandanlığı etdiyi Düma Gizli Ordusuna keçirirlər. O, bu dəstənin Tam və Qaronun azad edilməsi uğrunda apardığı bütün döyüşlərdə iştirak edir. 1944-cü il 19 avqustda Montobanın azad edilməsi və buna qədərki digər əməliyyatlarla qatılır.

Əhmədiyyə Cəbrayilovun şərəfli döyüş yolu

Tarixi foto: Şarl De Qoll və Əhmədiyyə Cəbrayilov

20 avqust 1944-cü ildə azad edilmiş Parisdə general Şarl De Qoll Əhmədiyyə Cəbrayilov ilə görüşür. Müqavimət hərəkatında De Qoll Əhmədiyyəyə bir çox gizli əməliyyatları həvalə etmiş, onun ən yaxın silahdaşlarından hesab edilirdi. Bu görüşü fotosəkil təsdiq edir, həmin dövrdə Fransa müvəqqəti hökumətinin prezidenti olan Şarl de Qollun iştirak etdiyi banketdə azərbaycanlı gənci görmək olar.

28 avqustda Ə.Cəbrayilov Montobanda yaradılan 3-cü briqadaya daxil olaraq Vozj və Elzsdakı döyüşlərdə iştirak edir. 1945-ci il 1 martda o, 3-cü briqadanın 4-cü eskadronuna daxil

Vətəna qayıdan qəhrəman təqiblərə məruz qalır

25 noyabr 1946-cı ildə Şarl de Qollun köməyi ilə Əhmədiyyə Cəbrayilov SSRİ-yə qayıdır. Lakin əfsuslar olsun ki, o burada vətən xaini kimi qəbul olunur və Moskvadakı yoxlamaların birində onun mükafatlarının bir hissəsi öləndən alınır.

1947-ci ildə Süreyya xanımla ailə qurur və bu nikahdan 7 uşaq dünyaya gəlir.

Şarl De Qollun Moskvaya səfəri onun həyatını dəyişir

1966-cı ilin yazında Fransa Prezidenti Şarl De Qollun SSRİ-yə səfəri nəzərdə tutulur. Həmin ərəfədə Fransa Prezidentinin Moskvaya rəsmi səfəri ilə bağlı bütün hazırlıq işləri sona çatdırılır, ən xırda detallar belə, dəfələrlə nəzərdən keçirilir. Hazırlıqlarla bağlı SSRİ rəhbəri Leonid İliç Brejnev və məruzələr edilir. De Qollun səfəri nə az bir müddət qalmış isə Fransa Prezidentinin protokol xidmətindən Kremlo növbəti telegram daxil olur. Telegramda bildirilir ki, Şarl de Qoll səfəri zamanı SSRİ vətəndaşı olan,

olur. Bir sıra tapşırıqlarla yanaşı, Əhmədiyyə Cəbrayilov dəmir yol xətlərini partladaraq düşmənin minlərlə fransız Almaniyadakı həbs düşərgələrinə apararaq işlətmələrinə mane olmuşdur. O, əməliyyatların birində həbs düşərgəsinə aparılan 500-ə yaxın fransız uşağı xilas edən zaman, yaralannmış və alman zabiti formasında olduğu üçün bir müddət alman hərbi hospitalında müalicə almışdır. Müalicəsi bitdikdən sonra, Albi şəhərinə hərbi komendant təyin olunmuşdur. Bir müddət alman zabiti kimliyində partizanlara çox əhəmiyyətli məlumatlar ötürmüşdür. Daha sonra bütün komendatura zabitlərinin əsir götürərək partizanlara təhvil vermişdir. O, körpüləri sıradan çıxarır, alman anbarlarını və faşist zabitlərinin yaşadığı evləri yandırır. Onun başçılığı altında Li-on şəhərinin mərkəzində düşmən tankları yandırılır. Müvəffəqiyyətlə aparılan təhlükəli əməliyyatların müqabilində Fransa Kommunist Partiyasının baş katibi Moris Torez ona tapança bağışlayır.

Fransa təməmilə işğaldan azad olunduqdan sonra Əhmədiyyə bir müddət həmin ölkədə qalır. 1946-cı ildə o qəti qərara gəlir ki, vətəninə qayıtsın. Fransa onun hərbi şücaətlərini layiqincə qiymətləndirir və o, ölkənin medalı ilə təltif edilir. 1944-cü il 19 avqustda Montobanın azad edilməsi və buna qədərki digər əməliyyatlarla qatılır.

özünə dost və silahdaş saydığı Armed Mişellə görüşməyi arzulayıb və istəyir ki, hava limanında qarşılanma mərasimində bu şəxs də iştirak etsin. Bu haqda Brejnevə məlumat verilir. SSRİ rəhbəri həmin şəxsin dərhal tapılmasını göstəriş verir. Lakin Armed Mişel adlı şəxs tapılmır. Məsələ Brejnev və bütün Kremli çox narahat edir. Armed Mişelin axtarışı ilə əvvəlcə təkcə bir nəfər məşğul olurdusa, sonradan bütün Kreml məmurları isə cəlb olunur. Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin, Daxili İşlər Nazirliyinin yerli orqanları, bütün icra strukturları Armed Mişelin axtarışına səfərbər olur. Lakin axtarışlar heç bir nəticə vermir. Təsəffüfən Mərkəz Komitədə çalışan bir makinaçı bir neçə il bundan öncə belə bir ada rast gəldiyini xatırlayır. Beləliklə həmyerlimiz tapılır və təcili Moskvaya dəvət edilir. Məlum olur ki, həmyerlimiz 3-4 il bundan öncə də Kremldə olub. Kremldə çalışan bir nəfər onun haqqında Leoni İliçə belə danışır: “O Azərbaycanda yaşayırdı. Çox qəribə adamdır. Müharibə vaxtı fərnaxların partizan dəstələrində olub, qəhrəmanlıq göstərmiş. Günlərin birində fərnaxlar ona 100 min dollar pul göndərmişdilər. Bu azərbaycanlı da bu pulları qəbul etmək istəmədi. Mən onu təcili Kremlə çağırırdım. Dedim ki, səni başa düşürəm, qururlusan, pulu götürmək istəmərsən, amma onu geri qaytarmaq da düzgün deyil. Nəhayət, onu razı saldım ki, pulları Sülh Fonduna köçürək. Razılaşdı. Daha doğrusu mən onu razılığa gətirdim. Mən onu nahara dəvət etdim.

Qəhrəman atanın qəhrəman oğlu

Elə bu ərəfədə də Sülh Fondundan lazımı sənədləri gətirdilər və o bu sənədlərə imzasını atdı”.

Bu hadisədən sonra Əhmədiyyə Cəbrayilov Moskvaya dəvət olunur. “Moskva” mehmanxanasında 2 otaqlı “lyuks” nömrədə yerləşdirilir. Səhər tezdən isə onu SSRİ paytaxtında o dövrdə ən iri ticarət mərkəzi sayılan “QUM”un 200-cü seksiyasına aparırlar. Bu seksiya SSRİ-nin ən yüksək vəzifəli şəxslərinə xidmət edib. Onun üçün bir neçə kostyum, köynək, qalstuk və digər paltarlar seçilib.

Bundan sonra Əhmədiyyə Cəbrayilovun Brejnevlə görüşü təşkil olunur. Leonid İliç onu doğma adamı kimi qarşılayır.

Fransa Prezidenti ilə həyəcanlı görüş

Nəhayət, səfər günü gəlib çatır. SSRİ rəhbərləri “Vnukovo 2” hava limanında ali qonağı qarşılamaq üçün sıraya düzülür. Fransa Prezidenti Brejnevlə görüşdükdən sonra ətrafa göz gəzdirir və köhnə dostu “Armed Mişel”i görün kimi ona tərəf iri addımlarla irəliləyir. Əhmədiyyə Cəbrayilov da həyəcanla dostuna sarı irəliləyir və cəbhə dostları bir-birini bağrına basır. Protokol qaydalarına zidd olan bu mənzərə SSRİ rəhbərlərinin təəcübünə səbəb olur. Fransa Prezidenti SSRİ-də səfərdə olduğu müddət ərzində Əhmədiyyə Cəbrayilovla birgə nahar edir, köhnə dostlar keçmiş xatirələrə danışırlar. Şarl de Qollun SSRİ-yə rəsmi səfərindən sonra Əhmədiyyə Cəbrayilovun üzərindən “vətən xaini” adı götürülür.

Kremldəki görüşdən sonra həyat öz axarına düşür

1970-ci ildə Kənd Təsərrüfatı İnstitutunda təhsilini başa vuran Əhmədiyyə Cəbrayilov sonra Şəki rayonu Nərimanov adına kolxozda baş aqronom işləyir. 1971-ci ildə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni ilə təltif olunur.

Qəhrəman dəfələrlə Fransaya dəvət alır, döyüş yerlərini gəzir

Əhmədiyyə Cəbrayilova 1972, 1975, 1982-ci illərdə döyüşlərdə iştirak etdiyi yerləri gozməyə icazə verilir. O, Montoban, Rodez, Tuluza, Albi şəhərlərinə gedir, həmçinin Paris, Bordo, Strazburq, Lion, Dijon və Marseldə olur, keçmiş döyüş yoldaşları ilə görüşür. 1975-ci ildəki səfəri zamanı o, Fransa Senatında senator Jak Düklö tərəfindən qəbul edilir və ona bu görüşdən xatirə medalı təqdim olunur.

1976-cı ildə müharibədəki iştirakına görə “Oktyabr İnqilabı Ordeni” ilə təltif olunur. 1977-ci ildə Tam və Qaronada Fransa partizan hərəkatında birgə iştirak etdiyi Rene Şambar SSRİ-yə gəlir və Əhmədiyyə Cəbrayilovla görüşür.

1990-cı ildə Şarl de Qollun anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş mərasimlərdə iştirak etmək üçün fəxri qonaq qismində Parisə dəvət olunur. Həmin mərasimdə 10 dəqiqəlik çıxış edir. 1994-cü il yanvarın 6-da isə Əhmədiyyə Cəbrayilova “Fəxri Legion” ordeni təqdim edilir. O, 10 oktyabr 1994-cü ildə Şəkidə yol qəzası zamanı həlak olur.

Atalar yaxşı deyib: “Ot kökü üstə bitir”. Əhmədiyyə Cəbrayilovun oğlu Mikayıl hələ uşaq vaxtlarından atası kimi qəhrəman olmağı arzulayırdı. Polis orqanlarında işləyən Mikayıl arzuları kimi də oldu. 1990-cı il dekabrın 12-də baş leytenant Mikayıl Cəbrayilov dörd nəfər polis əməkdaşı ilə birgə Qarabağa ezam olunur. Onlar Xocalı rayonu, Cəmilli kəndinin müdafiəsində iştirak etməli idilər. Bu dəstəyə Mikayıl başçılıq edirdi. Polis əməkdaşları əvvəlcə Ağdama gəlirlər. Orada müvafiq tapşırıq aldıqdan sonra Cəmilli kəndinə getmək üçün Şuşaya yola düşürlər. Yolda erməni quldurları tərəfindən bir neçə dəfə hücumla məruz qalırlar. Lakin çətin də olsa təhlükədən sovuşa bilirlər. Bu, o vaxt idi ki, erməni yaraqlıları Dağlıq Qarabağın azərbaycanlılar yaşayan kəndlərinə, eləcə də digər Azərbaycan rayonlarına tez-tez hücum edir, dinc əhaliyə aman vermişdilər. Mikayıl Cəbrayilov dekabrın 15-də mühasirədə qalmış Cəmilli kəndinin əhalisi üçün ayrılmış 4 ton taxılı götürmək məqsədilə Kosalar kəndinə yola düşür. Onunla birlikdə 15 nəfər də gedirdi. Cəmilli-Kosalar arasında ermənilər qəflətən hücumu keçir. Snayper gülləsi bir polis serjantını yaralayır. Az sonra Mikayıl Cəbrayilov da çiyindən yara alır. O, maşından yerə atılıb, yoldaşlarının həyatını xilas etmək üçün quldurlarla ölüm-dirim savaşına girir. Kənd sakinlərinə döyüş meydanını tərk etməyi əmr edən Mikayıl quldurlarla təkbətək qalır. O, özünü maşının altına verib, avtomatı sinəsinə saxlayaraq düşmənin cavab atışı açmaqda davam edirdi. Artıq kənd sakinləri hadisə yerini tərk edə bilmirdi. Düşmən baş leytenantı mühasirəyə almışdı. Məğlublənməz qəhrəman artıq son güllələrini istifadə edirdi. Lakin o, yoldaşlarını xilas edə bilsə də, özünü xilas edə bilmədi. Atılan güllələrdən biri onun sinəsinə tuşlandı. M.Cəbrayilov Vətən, xalq yolunda qəhrəmancasına həlak oldu. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı Fərmanı ilə Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğluna (ölümündən sonra) “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilib.

Dövlətimiz xalqımızın qəhrəmanlıq tarixində yeri olanlara həmişə xüsusi diqqət yetirir

Əhmədiyyə Cəbrayilov dövlətimiz tərəfindən həmişə xüsusi diqqətdə saxlanılmışdır. Avqustun 11-də ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev Əhmədiyyə Cəbrayilovun 100 illiyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncamda bildirilir ki, 2020-ci ilin sentyabr ayında Azərbaycan xalqının igid övladı, İkinci Dünya müharibəsi dövründə antifaşist Müqavimət hərəkatının görkəmli nümayəndəsi, əfsanəvi partizan Əhmədiyyə Mikayıl oğlu Cəbrayilovun anadan olmasının 100 illiyi tamam olur. Əhmədiyyə Cəbrayilov bəşəriyyətin XX əsrdə məruz qaldığı qorxunc faşizm təhlükəsindən xilas edilməsində və nasizm üzərində qələbə çalınmasında böyük xidmətlər göstərmiş Azərbaycan xalqının mərd oğlu kimi rəşadətli döyüş yolu keçmişdir.

“Dövlət Proqramı yalnız xüsusi universitetləri və ixtisasları nəzərə alır”

Mələmdür ki, qloballaşan dünyada dinamik inkişaf edən təhsil sisteminin formalaşdırılması hər bir ölkənin beynəlxalq rəqabətliyi təmin edən və gücləndirən həlledici faktorlardan birinə çevrilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 16 noyabr 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2019–2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi artırılması üzrə Dövlət Proqramı” ali təhsil sisteminin yeni və müasir inkişaf istiqamətlərinin, strateji hədəflərinin müəyyən edilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, bu proqramın həyata keçirilməsi gənclərə həm elmi tədqiqatlarla məşğul olmaq, həm də təhsildə fasiləsizlik prinsipini gerçəkləşdirmək baxımından əlavə imkanlar yaradır. Dövlət Proqramına müraciət edən, proqramın verdiyi imkanlardan yararlanaraq öz tədqiqatçılıq səriştə və bacarıqlarını daha da təkmilləşdirmək, ali təhsilimizin inkişafına töhfə vermək arzusu ilə yaşayan gənclərdən biri də Amerika Birləşmiş Ştatlarında doktorantura təhsili alan Cəmilə Məmmədovadır.

Cəmilə Məmmədova: “Fikrimcə, bu, optimal və gələcəkdə böyük fayda verəcək yanaşmadır”

Tanıtm

Cəmilə Telman qızı Məmmədova 1988-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. 47 nömrəli tam orta məktəbi bitirib. 16 yaşında Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində bakalavr təhsilinə başlayıb. 2004-cü ildə ikinci bakalavr təhsilini ABŞ-da alıb. 2005-ci ildə əmək fəaliyyətinə başlaması ilə əlaqədar təhsilini qiya-bi şöbədə davam etdirib və 2009-cu ildə başa vurub. 2011-ci ildə Budapeşt şəhərində yerləşən Mərkəzi Avropa Universitetində “İqtisadi planlaşdırma” ixtisası üzrə magistratura, 2017–2020-ci illərdə ABŞ-nın Florida Universitetində “Mikrobiologiya və hüceyrə elmi” üzrə ikinci bakalavr təhsilini yiyələnib. Hazırda isə ABŞ-nın Cənubi Florida Universitetində tibb üzrə doktorantura təhsili alır.

Oruc MUSTAFAYEV

“Tibbi təkcə nəzəri olaraq deyil, həm də praktiki tərəfindən uşaqlıqdan izləmişəm”

- Tibb sahəsinə nə vaxtdan həvəsini yaranıb? Niyə məhz həkimliyi seçmişiniz?

- Tibb sahəsinə marağım uşaqlıqdan var idi. Yadımdadır ki, orta məktəbdə təbiət elmlərinə marağım yüksək idi. Fizika, kimya və biologiya kimi fənləri həmişə yüksək həvəslə oxumuşam və məktəbdən sonra kitabxanaya gedib, əlavə ədəbiyyatlardan məlumatlar alırdım. Bundan başqa, ailəmizin üzvü çətin xəstəlik ilə yaşayırdı. Tibbi təkcə nəzəri olaraq deyil, həm də praktiki tərəfindən uşaqlıqdan izləmişəm. Xəstəxanalara tez-tez getməli idik və tibb xidmətlərinin insanların həyat keyfiyyətinə nə dərəcədə təsir etdiyini yaxından yaşamışım. Tibbi xidmətlərin təkmilləşdirilməsinin necə mümkün olduğunu həmişə düşünürdüm.

Ailəmizin məsləhəti ilə ilk karyera addımlarım iqtisadiyyat və strateji planlaşdırma sahəsində olub. Gələcəkdə isə, tibb üzrə doktorantura təhsilini alandan sonra, həm strateji planlaşdırmanı, həm texniki bilikləri əhatə edən perspektivimi tibb sahəsinin inkişafına yönəltmək istəyirdim.

“Həkim məsuliyyəti və işə sədaqətliyi öyrəndim”

- Həkimlik sahəsində ilk iş təcrübəniz barədə nə deyə bilərsiniz?

- Tibb sahəsində ilk təcrübəmi ABŞ-nın xəstəxanalarında almışam. Burada tibb sahəsinə aid olan elmləri oxuyarkən, həftə sonu və ya boş vaxtlarımda həm xəstəxanalarda çalışırdım, həm də tibbi öyrənirdim. İlk təcrübəm ümumi xəstəliklərə baxan ailə həkiminin yanında olub. Daha sonra isə oftalmoloqun yanında İnsanın İmmunçatışmazlığı Virusunu xəstələrinin göz problemlərini öyrəndim. İş təcrübəmdən bu sahəyə aid olan həkim məsuliyyəti və işə sədaqətliyi öyrəndim. Texniki biliklərin vacibliyi nə qədər yüksək olsa da, pasiyentlərə qarşı diqqətliyi və qayğının göstərilməsinin vacibliyini də anladım. Yanında işlədiyim həkim həmişə deyirdi ki, “Pasiyentlə diqqətlə qulaq asmağ düzgün diaqnozun yansıdır”. Bunları izləyərkən anlayırdım ki, tibb xidməti yalnız texniki biliklərdən ibarət deyil və ünsiyyət sənətini, bacarıqlarını da əhatə edir.

Tibb sahəsində tədqiqatın önəmliyi də qeyd etmək istərdim. ABŞ-da qabaqcıl xəstəxanalar yalnız yeni tədqiqatlara əsasən müalicə aparırlar. Bu yanaşmanın uğurunu xəstəxanaların statistik göstəricilərindən dərk etmək olur. Məsəl üçün Tampa şəhərində yerləşən və xərçəng xəstəlikləri üzrə ixtisaslaşan Moffitt xəstəxanasının pasiyentlərinin sağalma ehtimalı hər il daha da artır.

“Azərbaycanın inkişafına maksimal şəkildə töhfələrimizi verə bilərik”

- Doktorantura təhsilinizi Dövlət Proqramı çərçivəsində davam etdirmək hüququ qazandıq. Proqrama qəbul sizin üçün necə keçdi?

- Proses aydın və səliqəli şəkildə aparılıb. Bütün tələb olunan sənədlər öncədən internetdə qeyd olunmuşdu və bu sənədləri topla-yıb göndərmək üçün kifayət vaxt verilmişdi. Proqramda iştirak etmək üçün onlayn şəkildə hesab açdım (login) və tələb olunan sənədləri yüklədim.

Qeyd etmək istərdim ki, Təhsil Nazirliyinin işçiləri prosesi çox professional şəkildə aparıblar. Məsəl üçün, hansısa qeyri-adi sual yaranarkən, email şəkildə suallarımı göndərdim və cavabı qısa zamanda alırdım.

- Ölkəmizdə yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasında Dövlət Proqramının rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

- Düşünürəm ki, Dövlət Proqramı qərbdə əldə olunmuş bilikləri Azərbaycana inteqrasiya etmək üçün önəmli layihədir. Ümid edirəm ki, proqram nəticəsində xaricdə təhsil alaraq Azərbaycanın inkişafına maksimal şəkildə töhfələrimizi verə bilərik.

“Əsas tədqiqatımı xərçəng xəstəliyi üzrə planlaşdırıram”

- Tədqiqatlarınız barədə danışaq. Hansı ixtisas üzrə tədqiqat aparmağı düşünürsünüz?

- ABŞ-da tibb üzrə doktorantura təhsili ölkədə ən rəqabətli proqramlardan biri hesab olunur. Digərləri, hüquq məktəbi və mühəndislikdir. Dörd il proqram çərçivəsində biz bir neçə tədqiqat işini aparırıq və elm jurnallarında dərc olunuruq. Proqrama 2 həftə öncə qatılmışam və artıq birinci tədqiqat işimi başlamışam. Hazırda, immunitet çatışmazlığı və yumurtalıq xərçəngi arasında əlaqəni araşdırıram.

Əsas tədqiqatımı yenə də xərçəng xəstəliyi üzrə planlaşdırıram. Həm genetik terapiya, həm xüsusi immunitet müdaxilə terapiyasını dərindən öyrəndikdən sonra, nəticələri tədqiqat işimdə analiz etməyə planlaşdırıram.

- Doktorant kimi aparacağınız tədqiqatların tərəfdaş ali təhsil müəssisəsi üçün əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

- Cənubi Florida Universitetində (CFU) tədqiqatçılıq fəaliyyəti universitetin ümumi təhsil siyasətinin mərkəzindədir. Qabaqcıl ali təhsil müəssisəsi olaraq, tədqiqat işlərinə görə Cənubi Florida Universiteti Amerikada dövlət universitetləri arasında top-50 universitet sıyahısındadır. Ali məktəb hər il tibb, təbiət elmləri, mühəndislik və informasiya üzrə tədqiqatlar aparır.

2017–2018-ci illərdə CFU-nun tədqiqat fəaliyyətinə həsr olunan büdcəsi 500 milyon ABŞ dollarından artıq idi. Bu, ona görə önəmlidir ki, yeni tədqiqatlar yeni avadanlıq və bilik ekspertlərini tələb edir. Yaxın zaman-

- Tibb sahəsində ilk təcrübəmi ABŞ-nın xəstəxanalarında almışam. Burada tibb sahəsinə aid olan elmləri oxuyarkən, həftə sonu və ya boş vaxtlarımda həm xəstəxanalarda çalışırdım, həm də tibbi öyrənirdim. İlk təcrübəm ümumi xəstəliklərə baxan ailə həkiminin yanında olub.
- Digərləri, hüquq məktəbi və mühəndislikdir. Dörd il proqram çərçivəsində biz bir neçə tədqiqat işini aparırıq və elm jurnallarında dərc olunuruq. Proqrama 2 həftə öncə qatılmışam və artıq birinci tədqiqat işimi başlamışam. Hazırda, immunitet çatışmazlığı və yumurtalıq xərçəngi arasında əlaqəni araşdırıram.
- Əlbəttə ki, dünyanı bürümüş bu təhlükəli pandemiya ilə mübarizədə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində tibb təhsili almış Dövlət Proqramı məzunlarının iştirakını çox müsbət qiymətləndirirəm. Onlar çox zəruri bir vaxtda öz töhfələrini verirlər. İnfeksiya ilə mübarizədə ən vacib məqam odur ki, biz hamımız virus, onun fəsadları və təhlükəli nəticələri barədə informasiyanı etibarlı mənbələrdən almalyıq. Dövlət qurumları tərəfindən verilən təlimatlara ciddi əməl etməliyik. Bu, bir nəfərin, təkəcə həkimlərin və ya yalnız dövlətin mübarizəsi deyil. Mübarizədə hər kəsin böyük rolu var və hər bir şəxs məsuliyyət daşıyır.

“Dövlət qurumları tərəfindən verilən təlimatlara ciddi əməl etməliyik”

- Bilirsiniz ki, Azərbaycan hazırda pandemiya ilə mübarizə aparır və bu mübarizədə xaricdə təhsil almış DP məzunları da iştirak edir. DP məzunlarının bu mübarizədə töhfələrini necə qiymətləndirirsiniz?

- Əlbəttə ki, dünyanı bürümüş bu təhlükəli pandemiya ilə mübarizədə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində tibb təhsili almış Dövlət Proqramı məzunlarının iştirakını çox müsbət qiymətləndirirəm. Onlar çox zəruri bir vaxtda öz töhfələrini verirlər. İnfeksiya ilə mübarizədə ən vacib məqam odur ki, biz hamımız virus, onun fəsadları və təhlükəli nəticələri barədə informasiyanı etibarlı mənbələrdən almalyıq. Dövlət qurumları tərəfindən verilən təlimatlara ciddi əməl etməliyik. Bu, bir nəfərin, təkəcə həkimlərin və ya yalnız dövlətin mübarizəsi deyil. Mübarizədə hər kəsin böyük rolu var və hər bir şəxs məsuliyyət daşıyır.

Çox ümid edirəm ki, bu böhranı minimal zərərle keçərik. Bu, o zaman mümkündür ki, hamımız dövlət qurumları tərəfindən rəsmi şəkildə verilən göstərişlərə əməl edək.

- Qəfil pandemiya dünya səhiyyə sistemi üçün də ciddi problemlər yaratdı. Necə bilirsiniz, bu xəstəlik tibb elmi, həkimlər qarşısında hansı vəzifələri, hədəfləri üzə çıxardı?

- Pandemiya səbəb olan koronavirus hələ kifayət qədər öyrənilməyib. Virusun patoloji proseslərində öyrənmək üçün hələ kifayət qədər məlumatımız yoxdur, buna vaxt lazımdır. Məsəl üçün, bəzi simptomlar pasiyentlərin arasında oxşar olsa da, yeni və gözəlməyən simptomları da müşahidə edirik. Bu simptomların virusun mutasiyasına və ya digər faktorlara aid olduğunu antamalyıq.

Tibb elmi sahəsi ilə məşğul olan institutlar, alimlər vaksinlərin əldə olunması sahəsində tədqiqatlarını indiyə qədər olmayan sürətdə inkişaf etdirməyə çalışırlar. Alternativ müalicə yanaşmaları da müzakirə olunur. Bu cür stress vəziyyətdə səhvlərə yol verməmək çox çətin və eyni zamanda vacibdir.

- Bir mütəxəssis olaraq hazırkı pandemik situasiyanı necə qiymətləndirirsiniz? Vətəndaşlara indiki mərhələdə nə kimi tövsiyələriniz olardı?

- İlk növbədə, deməliyəm ki, hazırda virusla bağlı hər hansı proqnozu vermək üçün kifayət qədər məlumatımız və təcrübəmiz yoxdur.

Tövsiyələrim, ehtiyat tədbirlərinə əməl etmək, sağlam həyat tərzi yaşamaq, sağlam qida almaq, idmanla məşğul olmaq, bir-birinə məsafədən kömək etmək və informasiyanı yalnız rəsmi mənbələrdən almaqdır.

“Qərbdə olan aparıcı təcrübəni Azərbaycana gətirmək istərdim”

- Gələcək planlarınız və arzularınız.

- Planım Azərbaycanda tibb sahəsinin inkişafına öz töhfələrimi vermək, bu sahəni gücləndirməkdir. Bu planım iki böyük məqsəddir. Birincisi, Azərbaycanda yaşayan vətəndaşlarımız üçün daha yüksək səviyyədə tibb xidmətlərini təmin etməkdir. Oxuduğum qabaqcıl tədqiqatları, müalicə protokollarını və Qərbdə olan aparıcı təcrübəni Azərbaycana gətirmək istərdim. İstərdim ki, vətəndaşlarımız, ailələrimiz, dostlarımız yüksək tibb xidməti üçün xaricə getmədən, Azərbaycanın özündə bu xidmətləri ala bilsinlər. Ölkəmizdə də yüksək tibb xidmətləri göstərilir.

İkincisi isə, Azərbaycanda tibb üzrə qabaqcıl işçi qüvvəsini formalaşdırmaq regionda tibb üzrə Mərkəz qurmaqdır. Məncə, ölkəmizin ətrafında yüksək səviyyədə tibb xidmətlərini almaq istəyən qonşularımız çoxdur və Azərbaycan bu istiqamətdə liderlik rolunu apara bilər.

Bu gün çox az adam tapılar ki, bir qərarı ilə öz rahatlığını, yaşadığı həyat tərzini onun əksi olan mühitə dəyişirməyə maraqlı olsun. İnsan nə qədər, öz peşəsini sevmə və sevdirməyi bacaran olmalıdır ki, onu gözləyən çətinliklərə rəğmə bütünü rahatlığını, imkanlarını geridə qoyub arzusunu dalmına getsin.

Paytaxtdan uzaqda istər şəraitinə, istərsə də yaşam tərzinə görə, qaynar şəhər həyatından fərqli, müqayisəyəgəlməz digər xüsusiyyətləri ilə seçilən bir kəndə könüllü olaraq müəllim kimi işləməyə gedən Şəbnəm Uğurlu də məhz orada yaşamaq istədiyi həyatı üstün tutdu. O zamanlar ağına belə gətirməzdi ki, illər keçəcək və onun yüksələn karyerasının başlanğıcı da elə məhz tərdüdsüz seçim etdiyi Laçın rayonu Taxtakörpü qəsəbə tam orta məktəbi olacaq.

Belə ki, bu günlərdə Şəbnəm Tofiq qızı Uğurluya yüksək etimad göstərilərək işlədiyi təhsil müəssisəsinə rəhbərlik etmək həvalə olunub. Gənc təhsil işçisinin qısa zaman kəsiyində qazandığı uğurlar, əldə etdiyi nailiyyətlər direktorluq kimi məsuliyyətli bir vəzifənin ona tapşırılmasına gətirib çıxarıb. "Azərbaycan müəllimi" qəzeti olaraq bu gənci biz də daha yaxından tanımaq və oxucularımıza tanımaq istədik.

Paytaxt rahatlığını kəndə dəyişən gənc

Samirə KƏRİMOVA

Bakıda yaşayıb, orta və ali təhsilini paytaxtda alsada...

Şəbnəm Uğurlu 1986-cı ildə Laçın şəhərində müəllim ailəsində doğulub. Təəssüf ki, digər həmyaşıdları kimi onun da uşaqlığı müharibə dövrünə düşüb. Laçının ermənilər tərəfindən işğal nəticəsində 1992-ci ildən ailəsi Bakı şəhərində məskunlaşıb. Elindən-obasından, doğma yurdundan uzaqda...

Deyir ki, Azərbaycanın hər qarışına canın qurbandır. Amma onun üçün Vətən anlayışı doğulduğu Laçından başlayır...

Bakı şəhərindəki 54 nömrəli tam orta məktəbi bitirib. Azərbaycan Dillər Universitetində təhsil alıb. İxtisasca ingilis dili müəllimidir. Hələ tələbə olduğu zamanlarda dil kurslarında çalışıb ki, bu da özünü inkişaf etdirmək baxımından çox önəmlidir. Onun sözlərinə görə, nəzəriyyəni bilmək gözəldir, amma təcrübə insanı daha da təkmilləşdirir, mükəmməlləşdirir. Ali təhsilini başa vurduqdan sonra bir müddət ölkənin tanınmış holdinqlərdən birində tərcüməçi kimi çalışıb. Şəbnəm söyləyir ki, uşaqlıqdan müəllimlik peşəsinin vurgunu olub: "Atam rus dili müəllimi işləyib və o zamanların təhsil sahəsindəki mükafatlarından birinə - "SSRİ maarif əlaçısı"na layiq görülüb. Bir çox tələflərə baxmayaraq atam hər zaman Laçında qalmaq və ona bir müəllim kimi ehtiyac duyulan yerdə çalışmaqda qərarlı olmuşdur. Bəlkə də elə buna görədir ki, mən müəllimlərin iş qəbulu üzrə müsabiqədə iştirak edərkən ixtisasım üzrə zaman imtahanında topladığım yüksək balla şəhər məktəbində deyil, məhz laçınlı məcburi köçkünlərin müvəqqəti məskunlaşdıqları, Ağcabədi rayonu ərazisində yerləşən bir kənd məktəbində dərs deməyi üstün tutdum".

Əslən laçınlı olan bu gənc rayonlarının işğal altında olması səbəbindən Bakı şəhərində böyüdü və hər zaman ailəsində məcburi köçkünlərin böyük bir qisminin yaşadığı Ağcabədi rayonu ərazisində yerləşən Taxtakörpü adlı bir qəsəbə haqqında danışdığı söyləyir: "Açıq desəm, heç vaxt orada yaşayacağımı düşünməmişdim. 2012-ci ildə MİQ imtahanına getdim. Yüksək bal topladım, paytaxt məktəblərinin birində müəllim kimi fəaliyyət göstərmək şansım olsa da qərara gəldim ki, mən daha çox ehtiyac duyulan yerdə olmalıyam. Düşündüm ki, onsuz da paytaxtda yaxşı müəllimlər çoxdur. Ailəmdə tez-tez adıçəkilən və bizim üçün doğma olan Ağcabədi rayonunda müvəqqəti məskunlaşan laçınlı balalara dərs demək üçün evimizdən 400 km aralı bir qəsəbəyə yollandım. Elimə-obama, burada təhsil alan şagirdlərə xidmət etməyi, həyatlarında mənə də bir pay olmasını istədim. Və beləcə kənddə pedaqoji fəaliyyətə başladım. Şəhərdə böyüyən və yaşayan biri kimi məişət çətinlikləri ilə üzləşdim, lakin şagirdlərin və valideynlərin istəyi münasibəti mənə bir an olsun belə, verdiyim qərardan peşman etmədi. Tam əksinə, öz peşmə olan sevgimi, buradakı insanlara olan hörmətimi daha da artır-

Şəbnəm Uğurlu: "Müəllim kimi işləməyim direktorluq fəaliyyətimdə çox gözəl bir təcrübə olacaq"

Məhz onların da bir müəllim olaraq mənə olan saygısı bütün çətinliklərimi geridə qoydu. Və bu il müəllimlik fəaliyyətimin 8 ili tamam olur".

Ş.Uğurlu deyir ki, kənd məktəbi ilə şəhər məktəbi arasında, təkcə məsafə yox, eyni zamanda bir mühit, infrastruktur fərqi mövcuddur. Amma əgər məqsəd birdirsə, onda heç bir problem yoxdur. Önəmli budur ki, şagirdlərə öz övladın, doğmanın kimi dəstək olasan. Onların hər biri ilə yaxından maraqlanasan. Əsas soyuq divar arasında istə münasibət qurmağı bacarmaqdır...

Bura gələndə özünə söz verib ki...

Həmsöhbətim söyləyir ki, kənd gələndə özünə söz veribmiş. Hər kəsə sübut edəcək ki, çalışdığı peşəsində inkişaf etmək, yeniliklərə imza atmaq üçün məkən (kənd və ya şəhər) əsla fərq etməz. Önəmli olan istəkdir, məqsəddir. Və gənc müəllim addım-addım qoyduğu hədəflərinə doğru irəliləməyə başlayır.

2017-ci ildə müəllimlərin bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsində 55 bal toplayan gənc müəllim Təhsil Nazirliyinin təhsil işçilərinə olan diqqət və qayğısını hər zaman hiss etdiyini qeyd edir. O, 2018-ci ildə Təhsil nazirinin yüksək bal ilə ucqar kəndlərdə işləməyi seçən gənc müəllimlər ilə görüşündə iştirak edir və Təhsil Nazirliyinin Fəxri fərmanı ilə təltif olunur. Elə həmin ildə Milli Məclisin Gənclər və İdman Komitəsinin, *AzEdu.az* təhsil portalının və "Gənc müəllim" şəbəkəsinin birgə layihəsi olan "İlin gənc müəllimi" müsabiqəsinə qatılır.

Öz üzərində daim işləyən, müəllimlik fəaliyyətinə yaradıcı yanaşan Ş.Uğurlu Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyinə həsr olunan müsabiqə üçün şagirdləri ilə birlikdə ingilis dilində videoçarx hazırlayır və bu, sosial şəbəkədə böyük bir rezonans yaradır. Yaradıcı müəllim həmin müsabiqənin də qalibi olur. Bunu eyni zamanda, şagirdlərinin də uğuru hesab edir: "Təltif etmə Milli Məclisdə baş tutdu. Ən unudulmaz günlərdən biri idi. Hazırladığımız videoçarx Milli Məclisdə deputatlar tərəfindən izlənilirdi".

Azərbaycanı beynəlxalq təhsil konfranslarında təbliğ etməkdən qürur duyur

Müəllimliklə yanaşı, ictimai fəaliyyətə də məşğul olan Şəbnəm Uğurluya görə məsafələr heç vaxt onun üçün əngəl olmayıb. Müxtəlif ölkələrdə keçirilən beynəlxalq təhsil konfranslarında iştirak edib. 2019-cu ilin

yanvar ayında İstanbulda təşkil olunan beynəlxalq Təhsil Konfransında fərqli ölkələrdən olan müəllimlər qarşısında çıxışı zamanı ilk öncə "20 Yanvar faciəsi" mövzusunda geniş təqdimat edib. Bakımı bolşevik zülmündən azad etməyə gələn Nuru Paşanın Osmanlı əsgərlərinin məzarlarının Bakının ən hündür nöqtəsi sayılan Dağüstü Parkda Azərbaycan şəhidləri ilə bərabər uyduqlarını söyləyib. Elə həmin il "E-twinning" layihəsi çərçivəsində tanış olduğu "İstanbul Anadolu Türk lisesi"nin müəllim heyəti və şagirdləri ilə işlədiyi məktəbdə gözəl, unudulmaz görüş keçirib.

Müəllim işlədiyi məktəbə "Kanada Azərbaycan Cəmiyyəti" tərəfindən xarici ədəbiyyatın gətirilməsinə nail olub.

2021-ci ilin iyul ayında isə o, İstanbulda "Uluslararası STEM öyrətmə konfransı"na elmi məqalə ilə çıxış etməyə dəvət olunub.

Mənə etimad göstərilib...

Şəbnəm Uğurlu bildirir ki, istər müəllimlik, istərsə də ictimai fəaliyyəti hər zaman yüksək qiymətləndirilib. 2019-cu ildə keçirilən təhsil işçilərinin respublika konfransında çoxminli təhsil işçiləri arasında seçilərək ölkə müəllimləri adından çıxış etməsini böyük qürur, sevinc hissi ilə xatırlayır. Azərbaycan Gənc Müəllimlər Assosiasiyasının fəal üzvü, eyni zamanda Təhsil Nazirliyinin "Bizim müəllim" layihəsinin iştirakçısı olan yaradıcı müəllim 2019-cu ilin oktyabr ayında "Azərbaycan Respublikası qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı ilə təltif olunub: "Bu günlərdə isə mənə yüksək etimad göstərilərək müəllim kimi çalışdığım təhsil müəssisəsinə rəhbərlik etməyi həvalə edilib. Bilirsiniz, bu həyatda insanın əməyinin qiymətləndirilməsindən gözəl heç nə yoxdur. Bu diqqəti daim biz gənclərə hiss etdirdiyi üçün Təhsil Nazirliyinə təşəkkür edirəm.

Məktəbimizdə əsaslı dəyişikliklər etmək istəyirəm. Bunun üçün hədəflərim var. Təhsil sahəsində reallaşdırılan tədbirlərdə məktəbimizin də fəal iştirakının təmin olunması qarşıma qoyduğum əsas məqsədlərimdən biridir. Digər görmək istədiyim işlərdən biri də məktəbimizin təhsil sahəsində tətbiq olunan müxtəlif səpgili layihələrdə, eləcə də şagirdlərimizin istər respublika fənn olimpiadalarında, istərsə də beynəlxalq müsabiqələrdə, bilik yarışlarında iştirakına nail olmaqdır.

Bu yüksək vəzifəni daşımağın ağır olduğu qədər həm də böyük məsuliyyət tələb etdiyini yaxşı bilirəm. Əminəm ki, müəllim kimi işləməyim direktorluq fəaliyyətimdə çox gözəl bir təcrübə olacaq".

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orta təhsilə dəstəyi

Karantin

10 milyon əhalisi olan Azərbaycanda 4500 ibtidai və orta məktəb səviyyəsində 1 milyon 500 min şagird və 150 min nəfər pedaqoji heyət var. COVID-19 pandemiyasının yayılması səbəbilə martın 3-də ölkədə karantin rejiminin tətbiq edilməsi ilə bütün təhsil müəssisələri bağlandı. II Dünya Müharibəsindən sonra tarixdə ilk dəfə idi ki, məktəblər ölkə səviyyəsində bu qədər uzun müddətə bağlandı.

Teledərslər

Məktəblərin bağlanması səbəbilə Təhsil Nazirliyi çətinliklərin aradan qaldırılması üçün bir neçə fərqli strategiyaları nəzərdən keçirdi. 1 nəfər də olsun şagirdin təhsildən kənar qalmaması qarşıda duran ən vacib məsələ idi. Nazirlik martın 11-də yerli "Mədəniyyət" kanalında "Dərs vaxtı" layihəsinə start verdi. Çox keçmədi ki, digər bir kanal da - "ARB Günəş" də bu təşəbbüsə qoşuldu.

Bu günə qədər Təhsil Nazirliyi karantin dövrünə təsadüf edən və məktəbdə keçiriləməli olan bütün fənn və mövzuları, eyni zamanda bütün sinifləri əhatə edən 1600-dən çox teledərs hazırladı.

"Virtual məktəb": Qeydiyyat

Sosial məsafənin saxlanılması zərurətinin təhsilə yara da biləcək böyük çətinlikləri aradan qaldırmaq məqsədilə Təhsil Nazirliyi təhsil sahəsində uzunmüddətli tərəfdaş olan Microsoft şirkəti ilə birlikdə aprelin 2-də "Virtual məktəb" layihəsinə start verdi. Öyrənmənin idarəedilməsi üçün effektiv sistem kimi Microsoft Teams platforması seçildi.

Şagird və müəllimlər "Virtual məktəb" (*virtual.edu.az*) sistemində fərdi olaraq, şəxsiyyət vəsiqəsinin və ya şagird nömrəsi, email və ya telefon nömrəsi ilə qeydiyyatdan keçmək üçün bütün imkanlarla təmin edildilər. Sistem hər bir namizədi Təhsil Nazirliyinin daxili proqram təminatı vasitəsilə yoxlayır və həmin şəxs hal-hazırda şagird və ya müəllimdirsə, o zaman sistem onun Microsoft Teams platformasında qeydiyyatına icazə verir. Namizəd özünün qeydiyyat məlumatlarını 48 saat ərzində əldə edir.

"Virtual məktəb": Öyrənmə mühiti

"Virtual məktəb" şagirdlər üçün təhlükəsiz öyrənmə mühitidir. Yalnız Azərbaycanda məktəblərdə qeydiyyatdan keçmiş şagirdlər bu platformadan istifadəyə qoşula bilərlər. Eyni yoxlama prosesi müəllimlərə də şamil olunur.

Sistemə daxil olduqdan sonra şagirdlər (a) eyni sinif yaşlarında olmaqla 4500 nəfərlik geniş qruplarda və (b) qeydiyyatda olduğu məktəbin siniflərində olmaqla formalaşdırılır: A) Təhsil Nazirliyi şagirdlər üçün geniş qruplar vasitəsilə test tapşırıqları və tədris məzmununa uyğun həftəlik teledərslər təşkil edir. Geniş qruplar Microsoft da daxil olmaqla özündə tədris məzmununu ehtiva edən Flipgrid, MakeCode, Kahoot, Minecraft, LegoEducation kimi digər həvəsləndirici tətbiqlərdə də yararlanırlar. B) Məktəb sinifləri vasitəsilə şagirdlər öz müəllimləri və sinif yoldaşları ilə ünsiyyət qura bilərlər. Sinif müəllimi öz hesabını aktivləşdirdikdən sonra bütün şagirdlər mövcud olan siniflərə avtomatik olaraq qoşulurlar. Bu cür texniki tənzimləmə metodları müəllim və şagirdlərin bir-birini onlayn şəkildə rahatlıqla tapması və dərslərə qaldıqları yerdən davam etmələri üçün mükəmməl imkan yaradır.

"Virtual məktəb" məsafədən tədris və təhsil üçün vacib olan bütün effektiv imkanları geniş formada təqdim edir. Şagird və müəllimlər ana səhifədə göstərilən təlimatlar vasitəsilə əlaqə qura, məktəb rəhbərləri isə bu prosesi izləyə bilərlər. Videozənglər vasitəsilə müəllim və məktəb direktorları 1 zəngdə 250 şagirdlə əlaqə qura və ya 10 minə qədər iştirakçını eyni video görüntüyə toplaya bilərlər. Videozəng etmək üçün istifadə edilən digər tətbiqlərdən fərqli olaraq Microsoft Teams platformasında zənglərin müddətinin limiti yoxdur.

Şagirdlər spesifik siniflərdə toplaşdıqları üçün müəllimlərin şagirdləri hansısa formada axtarmağa, digər əlaqə vasitələrindən istifadə edərkən əlaqə saxlamasına ehtiyac yoxdur. Dərslərin yaddaşa köçürülərək saxlanması müəllimlərə imkan verir ki, dərsdə iştirak edən və hətta etməyən şagirdləri də sonradan həmin materiallarla təmin etsin.

Müəllim və şagirdlər hər hansı bir uğunsuzluğun baş verməməsi üçün öz dərs cədvəllərini birlikdə planlaşdırı bilərlər. Platformanın bu xüsusiyyətinin olması ucqar bölgələrdə yaşayan və dərsə qoşulmaq üçün yalnız bir elektron alətdən istifadə edən ailələr tərəfindən çox yüksək qarşılanmışdır. Tapşırıqlar və Qiymətlər imkanının platformaya inteqrasiya edilməsi müəllimlərə müəyyən viktorialar təşkil etməyə və verilmiş tapşırıqların qoyulan müddət ərzində uğurla təsdiqlənməsinə imkan verir. Fayl bölüşmə imkanları və Microsoft Office 365 məhsulları ilə qarşılıqlı inteqrasiya uğurlu qrup işlərinin təşkilinə və bilik mübadiləsinə çox yaxşı imkan yaradır.

"Virtual məktəb": Vacib məqamlar

"Virtual məktəb" yarandığı ilk gündən Azərbaycanda ictimaiyyətin və mediannın yüksək diqqətini çəkdi. Bir ay yarım ərzində 1 milyon müəllim və şagird platformada qeydiyyatdan keçdi. Layihə ölkənin bütün regionlarını əhatə etdi və hətta bəzi ərazilərdə ümumilikdə müəllim və şagirdlərin 80%-i qeydiyyatdan keçmiş oldu. Müəllim və şagirdlər platformaya şəxsi istəkləri və texniki imkanları daxilində qoşulma şəraitinə sahib olduqları üçün özünü təmin etmə strategiyası uğurla baş tutmuş oldu.

Təhsil Nazirliyinə tabe olan Təhsil Sisteminin İnforsiyallaşdırılması İdarəsi Microsoft şirkəti və yerli şirkətlər olan Best-Comp, AzEduNet və Edumedia ilə yaxından əməkdaşlıq edərkən mümkün texniki və digər problemlərin aradan qaldırılması üçün dəstək göstərdi. Təhsil Nazirliyi yerli "Təhsildə İnnovativ Texnologiyalar" Təhsil Mərkəzi ilə əməkdaşlıq edərkən İKT biliklərinə ehtiyacı olan 14 min müəllim üçün vacib təlimlər təşkil etdi.

Bundan başqa, geniş auditoriya, müəllim və şagirdləri dəstəkləmək üçün bir neçə təlim videoları da hazırlanmışdır.

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi ilə razılaşdırılmış formada yerli mobil şəbəkə operatoru olan AzerCell 30 min müəllimə pulsuz internet paketi təqdim etdi. AzEduNet isə digər mobil operator istifadəçiləri olan 10 min müəllim üçün internet data trafikini təqdim etdi.

"Virtual məktəb": İrəliləmə doğru

"Virtual məktəb" layihəsinin tətbiq olunması Azərbaycanda təhsil sisteminin sürətli rəqəmsallaşmasına kömək etdi. Çox qısa zamanda bir çox müəllim və şagird onlayn şəkildə sinif otaqlarına "geri dönüş" etdi. Rəqəmsal məzmun və data bizə rəqəmsal qərar vermək üçün möhkəm zəmin yaradır. Müəllimlər tərəfindən hazırlanmış məlumat bazasının ölçətanlığı və rahatlığı, ölkənin daha həssas və az imkanlı bölgələrindən olan şagirdlərə şəhər mərkəzində yaşayan həmyaşıdları ilə eyni keyfiyyətli təhsil əldə etməyə imkan yaradır.

Platformanın ölkə miqyasında həyata keçirilməsi Təhsil Nazirliyinə öz işini daha yüksək sürətlə və səmərəli fəaliyyət göstərərək təhsil sistemini inkişaf etdirmək üçün vacib dəstək yaradır.

Görülən işlər və həyata keçirilən strategiya Təhsil Nazirliyinə təlim və tədris prosesini fasiləsiz davam etdirməyə imkan verməklə yanaşı, eyni zamanda hökumətin sosial məsafə planlarını dəstəkləmiş oldu.

Dolayı yolla, həmin portalın auditoriyası təhsil xidmətləri göstərən kiçik və orta biznes sahibkarları üçün iqtisadi çətinliklərdən çıxmaq üçün dəstək verə bilər.

Eyni zamanda "Virtual məktəb"də tətbiq olunan Ümumi İnternet Faylları Sistemi platformanın bir hissəsi olmaqla bir sıra hesabat vermə aləti kimi şəffaf fəaliyyəti təmin etmiş olacaq.

Modernləşdirmənin üç əsas təməl məfhum üzərində aparıldığını qeyd edək: cəmiyyət, ictimai şüur və iqtisadiyyat.

Sevindirici haldır ki, hökumət belə dəyişikliklərin lazım olmasını qəbul edir və bunun üçün çalışır. Lakin ümumi təhsili modernləşdirməmiş ali təhsildə aparılan islahatlar varislik, ardıcılıq baxımından fayda verməz. Bəs orta təhsildə vəziyyət necədir? Niyə bəzi şagirdlərimiz təhsilə kifayət qədər can atmırlar? Bəlkə səbəb məktəb didaktikasında, təhsilin məzmununun günün tələblərinə cavab verə bilməməsidir? Bütün hallarda bu məsələ dərindən araşdırılmalıdır. Vaxtilə belə deyim var idi: "Oxumaq, oxumaq, yenə də oxumaq". Bu tezis özünü cəmiyyətdə doğrultmadı. Lakin biz məsələyə fərqli yanaşma təklif edərək: "Oxumaq, öyrənmək və qazanılmış bilik, bacarıq və vərdişlərdən faydalanmaq (düzgün tətbiq etmək)".

(Əvvəlki qəzetin 31 iyul tarixli sayında)

Əgər bu aksiom doğrudursa, onda biz bəşər cəmiyyətinin nəhəng kreativ potensialını inkişaf etdirən təhsil sistemi qura bilərik. Gəlin, təxəyyülümüzü işə salıb, ideal təhsil sisteminin ümumi cizgilərini verməyə çalışaq. Əsas anlayışlar bunlardır: qloballaşma, modernləşdirmə, innovasiya, paradiqma, rəqabətqabiliyyətlik, fərdi təhsil trayektoriyası, şagird, müəllim, dövlət və iqtisadiyyat.

Uşaqlar istedad, maraq dairəsi baxımından çox müxtəlifdirlər. Gəlin, uşağın fərdi qabiliyyət və maraqlarını hələdedi dərəcədə nəzərə almaq iqtidarında olan təhsil sistemi layihələndirək. Onda motivasiya probleminin həlli, tədrisə qarşı müqavimətin olmaması, tamamilə fərqli tədris dinamikası ortaya çıxır. Lakin eyni

xeyli dərəcədə az tələb olunur.

Bəs yeni təhsil sistemində dövlət və cəmiyyət hansı rol oynayır? Dövlət biliklərin hər bir vətəndaş üçün icbari olan minimum standartlarını hazırlayır. Məsələn, hansı sürətlə yazıb-oxumaq, oxuyub-anlamaq, ifadəli oxumaq, "ədəbiyyatın qızıl fondundan", dövlətin, xalqın, dünyanın tarixindən nə qədər məlumatlı olmalı... Həmin bu biliklərə nəzarət sisteminin yaradılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Biliyin zahiri motivləri yaradılması, yüksək səviyyəli təhsilin normaya salınması zərurəti yaranır. Doğrudur, bu sahədə müəyyən işlər görülməyə başlanıb. Bunun üçün zəruri olan bütün vəsaitlərimiz, ilk növbədə, televiziya varid. Daha yüksək standartlar, o cümlədən peşəkar standartlar sahə institutları, peşəkar özünütənzimləyən təşkilatlar tərəfindən yaradılır. Hər bir səviyyənin özünün bilik və bacarıq standartları olmalıdır. Şagird ali məktəbə

oxumağa gələndə artıq bir xeyli imtahan vermək təcrübəsi olur. Strateji baxımdan belə təhsil sistemi həm keyfiyyətli, həm də ucuzdur. İdeal təhsil sisteminin həyata keçirilməsinin şərti inkişaf etmiş innovasiya iqtisadiyyatıdır ki, bu da eyni dərəcədə innovasiyalı olan təhsil sisteminin nəticələrinə əsaslanır. İnnovasiya iqtisadiyyatının təşəkkülündə layihələndirmə və onunla bağlı müvafiq təhsil sisteminin təşəkkülü əhəmiyyətli rol oynayır. Təhsil və iqtisadiyyat bir çox baxımdan bir-birini qarşılıqlı surətdə tamamlayır. Təhsilə yönələn ümumi vəsait axınına dövlət, sənaye institutları, peşəkar özünütənzimləyən təşkilatlar və xeyriyyə fondları şərait yaradır, valideynlər də imkan daxilində öz istəyi ilə bu işə qoşulurlar.

Təhsil özlüyündə mürəkkəb sistemdir, üstəlik, iqtisadiyyat, siyasət və s. s. s. surətdə bağlıdır. Buna baxmayaraq, insanların yaratdıqları digər sistemlər kimi o da, ola bilsin, mühəndis təhlilinə, proqnozuna və sintezinə meyillidir. Mən, bəzən öz tələblərimə aidiyyəti üzrə müxtəlif - texniki, iqtisadi, hüquq ixtisaslı ali təhsil məktəbləri, praktik olaraq bütün istiqamətlər üzrə məsləhət verməyə çalışıram. Öz təcrübəmdə demək olar ki, hər dərəcə mövzu ilə bağlı videoçarx və ya film nümayiş etdirirəm. Təhsil sistemində müasir dünyanı, yeni tələbləri və çağırışlarını üzə çıxarmaq, sabahın və o biri günün tələblərini hiss etmək, duymaq və qiymətləndirmək lazımdır.

COVID-19 pandemiyası təhsil sistemində ciddi dəyişikliklərin ləhbüdü olduğunu göstərdi. Sabah nə dəəcəyimizi, bu gün insanlararası münasibətlərə, istehsal alət və vasitələrinə yeni baxış, makro və mikro iqtisadiyyatın yeni zəmində inkişaf, elmə, təhsilə yeni yanaşmalar tələb edir. Hər bir təhsilalan - şagird, tələbə, magistr və doktorant qarşısında duran vəziyyənin nədən ibarət olduğunu dəqiq anlamalı, öhdəliklərini könüvə təsəvvür etməyə qadir olmalıdır.

Müəllim hazırlığında da əsaslı dəyişiklik etməyin vaxtı çatmışdır. Lazımı nəticələrə nail olmaq və rəqabətqabiliyyətli müəyyənləşdirmək üçün resurslar aparın strategiya və meyarlar, inkişaf planı əsasında işlər davam etdirilməlidir. Eyni zamanda valideynlərdə motivasiya yaratmaq vacibdir, onlar öz uşaqlarına nəzarət etməyi və onları yüksək keyfiyyətli təhsilə almağa yönləndirməkdə çətinlik çəkirlər. Bu yöndə valideynlərin maarifləndirilməsi işinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə imkanların mövcudluğu sevincidir ki, bu gün də təhsil sahəsində inkişaf getməkdədir. Elm və təhsil festivalları, şagirdlər üçün əsasən təbiət fənləri üzrə nümayiş etdirilən təcrübələr, müxtəlif sərgilər onların, bəzən isə təhsil haqqında geniş təsəvvürü olmayan valideynlərin görüş dairəsinə genişləndirir. Savadlı insanlara, yüksək mədəniyyətə malik olan, geniş intellektli ixtisaslı mütəxəssislərə cəmiyyətdə tələb artdıqca, bu məsələnin də öz həllini lazımı qaydasında tapacağına əminəm.

İnanırıq ki, dövlət başçısının təsdiq etdiyi "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"na və beynəlxalq standartlara uyğun aparılan islahatlar sayəsində yaxın illərdə qloballaşan dünyanın yeni çağırışlarına cavab verən innovativ əsaslı modernləşdirilmiş müasir təhsil sistemi qurulacaqdır.

"Təhsildə yeni çağırışlar"

Azərbaycanda beynəlxalq təhsil forumu keçiriləcək

Oruc MUSTAFAYEV

Azərbaycanda "Təhsildə yeni çağırışlar" Beynəlxalq Forumunun keçirilməsinə hazırlıq prosesi gedir. Forumun Təşkilat komitəsinin sədri, TAM Teaching Advancement Matrix-in (Tədrisdə Ali Matriks) baş direktoru Cəfər Mənsimindən aldığımız məlumata görə, Forum bu il sentyabrın 1-də internet platformaları üzərindən online formada keçiriləcək.

TAM-ın təşkilatçılığı və Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın dəstəyi ilə təcrübə, aktualıq və mübadilə başlıqları altında reallaşdırılacaq forumun əsas hədəfi yeni dövrün tələbləri və təhsildə keyfiyyətin yüksəldilməsi ehtiyaclarının müzakirəsidir.

Başqa sözlə, "Özünü TAM-amlı" şüarı ilə yola çıxan TAM-ın başlıca məqsədi müəllim peşəkarlığını yüksəltmək, müəllimlərin şəxsi və pedaqoji inkişafını dəstəkləmək, yerli və beynəlxalq təhsil işçilərinin əməkdaşlıq və təcrübə mübadiləsinə təşkil etmək, müəllimlərin özlərini inkişaf etdirməsinə şərait yaratmaq, təhsildə kreativ yanaşmaları artırmaqdır.

Məlumdur ki, COVID-19 pandemiyası nəticəsində 193 ölkədə təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti dayanıb. Bir çox ölkələr kimi, Azərbaycan da məsafədən təhsilə keçməyə məcbur olub. Odur ki, mövcud vəziyyəti təhlil, təhsildəki yeni çağırışları müzakirə etməyə ehtiyac yaranıb.

Postpandemiya dövründə təhsildə keyfiyyəti artırmaq üçün nələrlə təmin olmalı? Təhsilin keyfiyyətli olması üçün hansı imkanlar var? Təhsilin məzmununda, təhsilverənlərin rolunda hansı dəyişikliklər yaranacaq? Təhsilverənlər hansı bacarıqlarını inkişaf etdirməlidir?

Forum zamanı çıxışlar və müzakirələr vasitəsilə bu kimi sualları cavablandırılması nəzərdə tutulur. Forumun əsas məruzəçisi (keynote speaker) PISA-nın (Program for International Student Assessment - Şagird nailiyyətlərinin beynəlxalq qiymətləndirilməsi proqramı) direktoru Andreas Şlyaxer olacaq.

Qeyd edək ki, Azərbaycan 2006-cı ildən həmin proqramın iştirakçısıdır.

Bundan başqa, Forumda Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədri, professor Şahlar Əsgərov, "The Global Prize 2018" müsabiqəsinin qalibi Andria Zafirakou, Britaniya Təhsildə Liderlik, İdarəetmə və İnzibətçilik Cəmiyyətinin (BELMAS - The British Educational Leadership, Management and Administration Society) rəhbəri, Honkonqdakı ESF Sha Tin Junior məktəbinin direktoru Rehana Shanks, UNICEF-in Azərbaycan nümayəndəliyinin Təhsil proqramlarının rəhbəri Leyla Həsənova, Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü, millət vəkili Ceyhun Məmmədov, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin ikinci prezidenti və sabiq təhsil naziri Mehmet Ali Talat, Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayev, Doğu Akdeniz Universitetinin doktorantı, beynəlxalq tələməçi Arzu Soltan, Türkiyənin Yenilikçi Öyrənmə Məktəblər Şöbəsinin yarıdıcısı Kayhan Karlı, Forumun Təşkilat Komitəsinin sədri, TAM-ın baş direktoru Cəfər Mənsimi çıxış edəçklər.

Forumun moderatorları Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin tədris işləri üzrə prorektor, dosent Eldar Aslanov və təhsilin idarə olunması üzrə mütəxəssis Salih Sarpten olacaq.

Forum günü TAM-ın təsis etdiyi yeni eyniadlı təhsil jurnalı da təqdim olunacaq. Əsas məqsəd bütün öyrənmə proseslərinin maraqlı, yaradıcı, yeni tərəflərindən söz açib onları təbliğ etmək, təhsil sahəsində boşluqları tamamlamaqdır.

Forumun informasiya dəstəçisi Təhsil İdarəçiləri Assosiasiyası, Təhsil Forumu-2020 Facebook qrupudur. TAM komandası pandemiya şəraitini nəzərə alaraq Beynəlxalq Forumda iştirakın ödənişsiz olmasına qərar verib.

Hümeyr ƏHMƏDOV,

pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor, Rusiya Dövlət Təhsil Akademiyasının xarici üzvü

Qloballaşma, modernləşdirmə və innovasiyalı təhsil sisteminin paradiqması

mai təsisatların birgə söyləri təhsilə yeni yanaşmanın formalaşmasına gətirib çıxaracaq. Digərləri keçmişdə qalacaqdır...

Dəyişmə və müqavimətin vəhdəti: Hər bir yeni dəyişiklik müqavimət qüvvəsi ilə rastlaşır. Hazırda ölkəmizdə uğurla ümumi təhsildə kurikulum islahatı həyata keçirilir. Burada da müəyyən problemlər ortaya çıxdı. Etiraf etməliyik ki, kurikulum islahatı cəmiyyətdə birmənalı qarşılanmadı. Belə ki, hamı təhsildə möcüzə gözləyir, ancaq prosesin fəal iştirakçısı olmaq istəmirdi. Burada obyektiv və subyektiv amillər özünü büruzə verir. Həm müəllimlər, həm də valideynlər islahatlara hazır olduqlarını nümayiş etdirməlidirlər. Yalnız o zaman uğur qazanmaq olar. İslahatın məqsədi təlim yükünün azaldılmasına və nəticəyönümlüyə istiqamətlənmişdir.

Təhsildə ziddiyyətlər və paradiqma: Üç ziddiyyəti təqdim edək:

* Təhsilin keyfiyyətli olması üçün bahalı, kütləviyyəli, əlçatanlığı üçün isə ucuz olmalıdır.

* Verilən təhsil dar ixtisaslı olmalıdır, çünki "nəhayətsiz olanı əhatə etmək" mümkün deyildir. Təhsil dərini olmalıdır, çünki bu amil nəzərə alınmadıqda dar ixtisaslı mütəxəssis yenilikləri pis qavrayır, fənlərə bəzi biliklərdən çətinliklə baş çıxarı, ümumi bir məsələnin həllində digər profilfl mütəxəssislərlə ünsiyyət qurmaqda əziyyət çəkir.

* Təhsil könüllü olmalıdır, yalnız bu halda maksimum səmərəli olur, həmçinin icbari olmalıdır, çünki cəmiyyət üçün savadsızlıq sosial baxımdan təhlükəli bələdir. Bu ziddiyyətləri həll etmədən yeni müasir təhsil sistemində keçmək çox çətinidir.

Nəyi necə etməli?

Ənənəvi "sinif-dərs" sistemi çərçivəsində istər texniki, istərsə də sosial olsun, istənilən sistem üçün bəzi fundamental ziddiyyətlər mövcuddur və onların həlli sistemin varlığını sözügedən paradiqması çərçivəsində tam mümkün deyildir. Sözügedən ziddiyyətləri yalnız paradiqmanı dəyişdirməklə həll etmək olar.

İnnovasiyalı təhsil sisteminə paradiqma. Pedaqoji bir aksiom ifadə etmək istəyirəm: sərbəstlik verilən uşaq maraqlıdır, əyləncəli elm şəhərcikləri, elmi-populyar filmlər və TV kanalları, interaktiv kompüter oyun-laboratoriyaları, maarifləndirici turizm bu kimi variantlardır.

Ən yaxşı müəllim və şagirdlərin video və audio-vizual mühazirələri, biliyin yoxlama sistemi ixtisaslaşdırılmış saytlar və internet-portallar vasitəsi ilə bu sadalanan funksiyaları müəllimin üzərindən götürüb onun yükünü xeyli azaltmaq olar. Yeni təhsil sistemində müəllim bilik yolunun mühəndisinə, fərdi təhsil trayektoriyası üzrə məsləhətçiyə çevrilir. Mövcud şagird - müəllim münasibətindəki nisbət nəzərə alsaq, belə məsləhətçilər standart təhsil sahəsindəki müəllimlərlə müqayisədə

Məktəb təhsilində hədəfimiz ideal didaktika və idarəçiliyin formalaşdırılmasıdır. Hesab edirəm ki, bu istiqamətdə pilot kimi müəyyən layihələr hazırlanıb tətbiq olunmalı, ideal didaktika və idarəçiliyə dair beynəlxalq təcrübə öyrənilməli, müasir təhsil quruculuğunda qabaqcıl təcrübədən geniş istifadə olunmalıdır. Düşünürəm ki, bu istiqamətdə bəzi fundamental problemlərə nəzər salmaq olar.

İnformasiyanın əsas etibarilə müəllimin monoloji nitqi şəklində çatdırılması üsulunun köhnəməsi; "Sinif-dərs" sisteminin dinamik inkişafda olan dünyanın tələblərinə cavab verməməsi; Şagirdlərin məktəbdə təhsil almaq motivasiyasının və müəllimlərin öz işinə marağının artınlması zərurəti. Hesab edirəm ki, bu qeyd olunan məsələlər ictimai rəy formasında müzakirə oluna bilər.

Danılmaz faktıdır ki, müstəqillik illərində test üsulu ilə qəbul, cəmiyyətdə hökumətin ali məktəblərə şəffaf qəbulunu aparılmasında maraqlı olması inamını birmənalı şəkildə təsdiqlədi. Amma bu o demək deyil ki, plan yerlərinin doldurulması xatirinə normadan çox aşağı qiymət alanlar da ali məktəblərə qəbul olmahdırlar. Doğrudur, son illərdə bu sahədə aparılan islahatlar qəbulda keyfiyyətin yüksəlməsini təmin etmişdir. Bu sahədə tədbirlərin genişləndirilməsi həyati zərurətə çevrilmişdir. Fikrimizcə, dünyanın yüksək reytinqli universitetlərində olduğu kimi, ali məktəbə gedən yol enli, çıxış isə dar olmalıdır.

Nəzərə almalıyıq ki, orta məktəbin vəzifəsi ali məktəbə abituriyent deyil, ölkəyə vətəndaş yetişdirməkdən ibarət olmaqla, onlara təhsilin digər pillə və səviyyələrini davam etdirmək imkanı yaratmaqdır. Ölkədə hazırda hər min nəfərə düşən ali təhsilli insanların say göstəricilərinin inkişaf etmiş Avropa ölkələrinin orta statistik göstəricilərinə uyğunlaşdırılması zərurətə çevrilib.

Bir məsələni də qeyd etmək istərdik. Avropa Birliyinə daxil olan ölkələrdə məqsəd əhəlinin 60%-nin ali təhsilli olmasıdır. Qloballaşan dünya bunu tələb edir. Elm və texnika elə sürətlə inkişaf edir ki, artıq orta təhsilli insan çətinliklərlə üzlaşmalı olur.

Yaxşı təhsil almış insan bir qayda olaraq həyatda daha uğurlu olur. Bu teziyi çox az sayda adam inkar edə bilər. Lakin başqa bir deyim: "ziyalı cəmiyyət daha uğurludur" teziyi min dəfə tutarlı və dürüstdür. O, daha çox ixtira edir, daha yaxşı tətbiq edir, insanlarla dil tapmağı, ünsiyyət qurmağı və paylaşmağı bacarır...

Müasir dünyada təhsilin rolu artır: "Yüksək öyarlı" gələcəyə yalnız o ölkələr nail olacaqlar ki, həmin dövlətin və ictimaiyyətinin

İngilis dilini öyrənənlər üçün dərs nümunələri

LearnEnglish Print

The World Wide Web – how it all began

One of the world's most important inventions was 'born' in March 1989. Read the article to find out how it all began.

In 1989, a British computer scientist called Tim Berners-Lee changed everything and one of the modern world's greatest inventions was born: the World Wide Web.

The World Wide Web vs. the internet

Now, we're not talking about the beginning of the internet itself. Most people use the words internet and web as if they're the same thing. But the internet is much older than the web, and they're two different things. The internet was developed in the early 1970s by Vint Cerf and Bob Kahn. It is basically a huge network made up of smaller networks of computers that deliver packets of information to other computers. When this information is in the form of webpages, that's the World Wide Web.

The idea that started it all

In 1989, when Tim Berners-Lee was working at CERN (the European Organisation for Nuclear Research) in Switzerland, the internet already existed. But it was nothing like it is now because there were no webpages. Email also already existed. Another tool that already existed was hypertext to jump from one document to another. But, without the web, none of it was as useful as it is now.

Berners-Lee got very frustrated at CERN because all the scientists had different kinds of computers. You could connect the computers with cables, but they couldn't 'speak' to each other. If you wanted information, you had to know exactly which computer that information was on and sit down in front of it and log in. Berners-Lee suggested a way of putting the internet, domain names and hypertext together into one system. This 'imaginary information system which everyone can read' was later called the World Wide Web. At the time, his idea was so abstract that his boss called it 'vague but exciting'. Two years later, in 1991, the world's first website was built at

CERN: <http://info.cern.ch>.

ACTIVITIES

1. Vocabulary

Match the definitions (a–f) with the vocabulary (1–6).

vocabulary

1. a network
2. made up of
3. hypertext
4. imaginary
5. abstract
6. vague

definition

- a. something that only exists as an idea, not as a thing you can see and touch
- b. a word or piece of text (or image) that can be linked to another document or text
- c. a lot of objects that are all connected
- d. things that combine to become something bigger
- e. not very clear or detailed
- f. something you imagine

2. True or false

Are the sentences true or false?

1. The internet refers to a network of computers around the world.	True	False
2. The internet is just a part of the World Wide Web.	True	False
3. Email existed before webpages.	True	False
4. Tim Berners-Lee had to invent hypertext before he could invent the World Wide Web.	True	False
5. He created the web because scientists at CERN didn't talk to each other to share ideas.	True	False
6. You can view a copy of the first-ever webpage.	True	False

DISCUSSION

Imagine your life without the internet. How would your day be different?

1. True; 2. False; 3. True; 4. False; 5. False; 6. True

ACTIVITY 2

1. c; 2. d; 3. b; 4. f; 5. a; 6. e

ACTIVITY 1

ANSWERS

Təhsil cəmiyyətin inkişafının əsasını təşkil edir. Cəmiyyətin inkişaf dinamika-sı isə çox sürətli tempə irəliləməkdədir. Bu baxımdan, mütəmadi olaraq yenilənməyə, mental dəyərləri qorumaqla, beynəlxalq standartlara cavab verməklə daxili keyfiyyətlərimizi də inkişaf etdirməyə daim ehtiyac var. Mütəmadi olaraq təhsil sahəsinə dair qərar və sərəncamlardan, dövlət təhsil proqramlarından xəbərdar olmağa çalışsın, təhsil xəbərlərini izləyir, yenilikləri tətbiq etməyə səy göstərirəm. Bir təhsil işçisi kimi rəy və təkliflərimi həmkarlarımla bölüşmək istədim.

qarşısında müvafiq standart əsasən problem qoyulur. Qoyulmuş problemin aktuallığı, həlli vacibliyi prioritetləşdirilir. Həlli yolu ilkin formada layihələndirilir və bəsit şəkildə yerinə yetirilir. Eyni zamanda nəzərdə tutulur ki, əldə edilmiş nəticə modeli təkmilləşdirilə bilər. Bu problemin ilkin mərhələdə, bəlkə də, bəsit şəkildə, lakin həlli mümkün olur (fikir tam açılmamışdır). Növbəti dərslərdə həmin bəsit metodları daha da təkmilləşdirilərək daha təkmil və əsaslı şəkildə alır, həyata keçirilir. Bu gedişlə şagirdlər hər dəfə eyni problemi sıfırdan deyil, qaldığı yerdən inkişaf etdirməyə fasilitasiya olunur. Lev Viçotskinin dili ilə desək, müəllimlər skafayinq etməklə (daha aktiv sosial fasilitasiya - şagirdə yol göstərməklə, dəstəkləmək, potensial imkanlarını aşkarlamaqla) şagirdləri “aktual inkişaf zonası”ndan “yaxın inkişaf zonası”na daşıyaraq eyni zamanda sosiallaşdırırlar.

Fikrimcə, şagirdin şəxsi layihələrinə üstünlük verilməli, onun problemlərinə və onu həll etmə istə-

Təbii sərvətlər tükənən dəyərlərdir, ancaq təhsil, bilik, elm əbədi, hər bir ölkənin gücləndirilməsinə töhfə verən amildir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor
Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq 539-67-74

Reklam və elanlar 539-20-77 (tel./faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 saylı “Mətbuat şöbəsi”
Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881
M/h: AZ 03 NABZ 0135010000000002944
S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası
Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350
VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 6021, Sifariş 1972

Məsul nəvbətçi: O.Mustafayev

Leyla HACIYEVA,
S.C.Piçavəri adına Humanitar Fənlər Gimmnaziyasının təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini

Şagirdlərdə bacarıqların inkişaf etdirilməsi

Qısamüddətli layihələr məktəbliləri yaradıcı kəşflərə motivə edir

rübəyə uyğunlaşdırılması tələbi qoyulmuşdur. Aşağıdakı təhsil istiqamətlərinin aparılmasının müsbət nəticələr verəcəyinə inanıram:

A) Problem Əsaslı Öyrənməyə (bundan sonra PƏÖ) yönəlmiş təhsil proqramları və tədris materiallarının hazırlanması, təhsilalanların nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi;

B) Təhsilalanların istedadının aşkar olunması;

C) Təhsilalanların inkişafının daha da sürətləndirilməsi.

Bəli ki, hər kəsə məlumdur, beynəlxalq təcrübələrə əsasən, bu gün insanın nə qədər və hansı səviyyədə nəzəri biliyə sahib olması yox, hansı praktik bacarığa malik olması mühüm əhəmiyyət daşıyır.

İnkişaf etmiş ölkələrdə PBL (Problem Basic Learning) və PƏÖ vasitəsilə təhsilalanlarda bu bacarıqların formalaşdırılması. Təhsildə yüksək göstəricilərinə görə ilkin pillələrə sahiblik edən Şərqi Asiya ölkələrində sözügedən metod və metodologiya tədrisin əsas strukturunu təşkil edir: Qismən oxşar tədris quruluşuna malik Cənubi Koreya birinci, ardıcıl olaraq Yaponiya ikinci, Singapur üçüncü və Honkonq dördüncü yerdə qərarlaşıb. Bu ölkələrin tədris prosesində müəllimin fasilitasiyası ilə şagird

qamətində bacarıqları aşkarlanmalıdır. Hesab edirəm ki, layihə əsaslı öyrənmə ilkin olaraq sinif otaqlarından, 1 dərş müddətindən (45 dəq) başlanmalıdır. Xüsusi olaraq vurğulamaq istərdim ki, qısamüddətli layihələr daha tez nəticələr verdiyi üçün şagirdləri yaradıcı kəşflərə motivə edir. Bəs şagirdi necə istiqamətləndirməli?

Bunun üçün, ilk növbədə, şagirdə səhv etməkdən qorxmamağı aşılamaq, ona stimül vermək lazımdır. Şagirdə anladılmalı və inandırılmalıdır ki, səhvlər olmadan nəyisə öyrənmək, təcrübə qazanmaq mümkündür. Daha sonra hər şagirdin yaş psixologiyasını, bilik və bacarıq səviyyəsini, sosial mühitini dəyərləndirməklə problem əsaslı tapşırıqlar verib, onu Korol Dverkin nəzəriyyəsi ilə desək, sabit zəkadan çevik zəkaya yönləndirmək lazımdır. Məsələn, Zümrüd riyazi bacarıqlarını inkişaf etdirərək, sinifdəki şagirdlərə dəstək olmaq üçün keçirilən mövzunu dərşdən sonra əyaniləşdirir. Şamil isə Zümrüdün əyani vasitələrindən istifadə etməklə yeni modellər hazırlayır. Deməli, mövcud layihələrin üzərində işləməklə şagird yeni texnologiyalar tətbiq edib, nəticədə daha praktik model hazırlaya bilirsə, demək, təhsilverən prosesi sabit zəkadan çevik zə-

kaya keçirməyi bacarıb. Bu, pragmatik şəxsiyyət yetişdirə bilmək deməkdir. Bu faktı ki, müəllim şagirdə “özü olmağı” öyrətdirir. Psixoloji dəstək, formativ qiymətləndirmə, stimullaşdırmadan əlavə belə şagirdlərin təkə öz şəkilləri deyil, layihədə əldə etdikləri cəmiyyətə fayda verəcək model nəticələri məktəb güşələrini bəzəməli, digər şagirdlərə örnək və istiqamət olmalıdır. Bəlkə də başqa bir şagird həmin layihələrdən ilhamlanıb ilkin versiya kimi güşələrdəki modellərdən birinin üzərində işləyib daha da təkmilləşdirəcək, daha səmərəli formaya salacaq.

Bugünkü təhsilimizin tələbinə əsasən, əsas məqsəd də elə budur: Diferensial təlimə-təlimi fərdiləşdirməyə imkan vermək. Metakognitiv - strateji və reflektiv biliklərə malik, iqtisadi inkişaf məqsədlərinə xidmət edən bilik və bacarıqlı, səriştəli şəxsiyyət yetişdirmək.

ABŞ yazıçı-sosioloqu, insan yetişdirmə üzrə məşhur mütəxəssis Çarls Con Huffam Dikensin təbircinə, insan başqalarının inkişafına kömək etmirsə, həqiqətən inkişaf edə bilməz. Bəli, müəllimlərin həm özlərinin, həm də şagirdlərin yetişdirilməsi məqsədilə “Təhsilverənlər üçün kiçik layihələrin dəstəklənməsi proqramı”nın hazırlanması istifadəyə verilməsi faydalı ola bilər.

Təklif edirəm, PƏÖ bütün siniflərdə tədris planına salınsın, əsas fənn müəllimləri STEAM kurslarından keçməklə öz ixtisasları üzrə dərş saatlarından əlavə dərş dedikləri siniflərdə STEAM dərşlərini tədris etsinlər. Çünki PƏÖ təlim metodologiyası əsasən STEAM yeni öyrənmə sistemində özünü əks etdirir.

Nədir STEAM?
- STEAM (SCIENCE, TECHNOLOGY, ENGINEERING, ART, MATH.) Elm, Texnologiya, Mühəndislik, İncəsənət və Riyaziyyat - fənlərinin inteqrativ tədrisini özündə əks etdirən, cəmiyyətimizin inkişafı üçün mövzuların və texnikaların inteqrativ birləşməsinə dəstəkləyən səriştə və nəticə əsaslı diferensiallaşdırılmış fəndir. Hansı ki, burada müəllim öz fənninin inteqrativliyini praktik əsaslarla nümayiş etdirə bilər.

Sonda məqaləmi Aristotelin bir sitatı ilə yekunlaşdırmaq istəyirəm: “Təhsildə bacarıqların inkişafı ağıl inkişafından əvvəl olmalıdır”.

“Abay Kunanbayev-175” adlı onlayn tədbir

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Rus Mərkəzi Əl-Farabi Qazaxıstan Milli Universitetinin Rus Dili və Mədəniyyəti Mərkəzi ilə birlikdə türk dünyasının ortaq tarixi şəxsiyyəti Abay Kunanbayevin anadan olmasının 175 illik yubileyi ilə bağlı onlayn tədbir keçirib.

BDU-dan verilən məlumata görə, tədbirdə Abay Kunanbayevin həyat və yaradıcılığında, qazax və türk dünyası ədəbiyyatında rolundan bəhs edilib, ədibin irsinin təbliği istiqamətində görülən işlərdən danışılıb. Qeyd olunub ki, TÜRKSOY tərəfindən türk dilində xalqların ortaq mədəniyyətinin, ədəbiyyatının, eləcə də tarixi şəxsiyyətlərinin tanıtılmasına xidmət məqsədilə 2020-ci il Türk dünyasında “Abay Kunanbayev ili” elan edilib, həmçinin Beynəlxalq Türk Akademiyasının və UNESCO-nun birgə tədbirlər planı çərçivəsində ədibin yubileyinin beynəlxalq miqyasda qeyd edilməsi nəzərdə tutulub.

BDU-nun Rus Mərkəzinin rəhbəri Arzu Məmmədova COVID-19 pandemiyasının yaratdığı çətinliklərə baxmayaraq, bu tip görüşlərin keçirilməsinin gənc nəslin maariflənməsində böyük rol oynadığını vurğulayıb.

Tədbirin tərəfdaşları qismində BDU ilə yanaşı, Rusiya Mədəniyyət və İnformasiya Mərkəzinin Qazaxıstandakı nümayəndəliyi, Rusiya Federasiyasının Almatıdakı Baş Konsulluğu və Namangan Dövlət Universiteti də iştirak edib.

Qeyd edək ki, BDU-nun Qazax dili, tarixi və mədəniyyəti Mərkəzi tərəfindən A.Kunanbayevin “Düzəliş sözləri”, “İskəndər”, “Masqut”, “Əzim əfsanəsi” əsərlərini qazax dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə olunub.

Etibarsız sayılır

Bakı şəhər Qızıldaş qəsəbə 180 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Şamilov Aydın Adil oğluna verilmiş BN-191099 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan rayon 1 Aşıqlı kənd tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Kazımova Pərvanə Füzuli qızına verilmiş A-478642 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağcabədi şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1993-cü ildə bitirmiş Şirinov Eldəniz Rasim oğluna verilmiş A-107393 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Babayeva Sevil Əsədulla qızına verilmiş B-310929 nömrəli orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gədəbəy rayon Düz Rəsullu kənd tam orta məktəbini 2010-cu ildə bitirmiş Rzayev Zahir Tahir oğluna verilmiş B-711398 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon S.Dəmirov adına Könüllü kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1992-ci ildə bitirmiş Kərimova (Verdiyeva) Bahar Yusif qızına verilmiş 561829 nömrəli ümumi təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

8 nömrəli Bakı Peşə Liseyi tərəfindən 2009-cu ildə Salimov Telman Namidoviçə verilmiş BB-043566 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 113 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini

2009-cu ildə bitirmiş Səlimov İslam Tahir oğluna verilmiş B-769707 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon Qayıdış qəsəbə 7 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Heydarova Vüsalə Şahvələd qızına verilmiş B-469425 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 42 nömrəli tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Aşurova Əzimə (Aysun) Abdulla qızına verilmiş A-399328 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Abşeron rayon Saray 2 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Əhnağiyev İlkin Seyran oğluna verilmiş E-060161 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qax rayon Əmircan kənd ümumi orta məktəbin IX sinfini 2019-cu ildə bitirmiş Tahirova Jəsmın Mübariz qızına verilmiş C-325180 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2006-cı ildə Əliyev Rauf Rafiq oğluna verilmiş BB-I-004295 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı rayon Çarhan kənd ümumi orta məktəbin IX sinfini 2007-ci ildə bitirmiş Əhmədova (Lətifova) Tünzələ Kamran qızına verilmiş B-525860 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 14 nömrəli tam orta məktəbi 2008-ci

ildə bitirmiş Qəribov Qalib Əlif oğluna verilmiş B-499771 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xırdalan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini (rus bölməsi) 1997-ci ildə bitirmiş Əliyeva Omara Bakirovaya verilmiş B-141367 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xırdalan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini (rus bölməsi) 1995-ci ildə bitirmiş Əliyeva Kəmalə Bakir qızına verilmiş A-083739 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Qurumba kənd ümumi orta məktəbin IX sinfini 2002-ci ildə bitirmiş Cabbarova (Xasulova) Nurənə Qəhrəman qızına verilmiş B-518134 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Aşağı Nüvədi qəsəbə tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Dadaşova Nurənə Nicat qızına verilmiş A-466774 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2008-ci ildə Nağıyeva Sevdə Əsədulla qızına verilmiş B-138429 nömrəli fərqlənmə bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon Balahəşimxanlı kənd tam orta məktəbi 1995-ci ildə bitirmiş Məmmədova Nəcibə Şahlar qızına verilmiş A-1296 nömrəli arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 14 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Qəhrəmanova Mariya Yuryevnaya verilmiş A-123951 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz rayon Dədəli kənd tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Abdullayeva Sevincə Nizami qızına verilmiş A-328993 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl rayon 3 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Hacızadə Nərimin Fuad qızına verilmiş A-260000 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Yeyinti Sənayesi Texnikumu tərəfindən 2007-ci ildə Bayramzadə İndira Alim qızına verilmiş BB-II-050249 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Texniki Universiteti nəzdində Bakı Dövlət Rəhbər və Nəqliyyat Kolleci tərəfindən 2019-cu ildə Muradova Elnarə Rahim qızına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 201 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2008-ci ildə bitirmiş Məhərrəmov Səbinə Sovdayar qızına verilmiş A-693547 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Turizm və Menejment Universiteti tərəfindən 2015-ci ildə Əmrullayev Orxan Nüsrət oğluna verilmiş A-056940 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi tapıldığı üçün etibarlı sayılır.

Ali məktəblər mövcud dövrün tələblərinə necə cavab verir?

Dünyanın ən yaxşı universitetlərinin yeni reytingi açıqlanıb

Tutduğu yer	Ali məktəbin adı	Ölkə	Milli reyting	Topladığı bal
1	Harvard University	ABŞ	1	100.0
2	Stanford University	ABŞ	2	74.2
3	University of Cambridge	Böyük Britaniya	1	70.6
4	Massachusetts Institute of Technology (MIT)	ABŞ	3	69.6
5	University of California, Berkeley	ABŞ	4	65.8
6	Princeton University	ABŞ	5	61.1
7	Columbia University	ABŞ	6	58.6
8	California Institute of Technology	ABŞ	7	57.7
9	University of Oxford	Böyük Britaniya	2	57.2
10	University of Chicago	ABŞ	8	54.6
11	Yale University	ABŞ	9	53.5
12	Cornell University	ABŞ	10	50.4
13	University of California, Los Angeles	ABŞ	11	50.3
14	Paris-Saclay University	Fransa	1	49.6
15	Johns Hopkins University	ABŞ	12	48.3
16	University College London	Böyük Britaniya	3	46.6
16	University of Washington	ABŞ	13	46.6
18	University of California, San Diego	ABŞ	14	46.3
19	University of Pennsylvania	ABŞ	15	46.2
20	ETH Zurich	İsveçrə	1	46.1
21	University of California, San Francisco	ABŞ	16	42.8
22	University of Michigan-Ann Arbor	ABŞ	17	41.0
23	University of Toronto	Kanada	1	40.9
23	Washington University in St. Louis	ABŞ	18	40.9
25	Imperial College London	Böyük Britaniya	4	40.3
26	The University of Tokyo	Yaponiya	1	40.1
27	Duke University	ABŞ	19-20	39.2
27	New York University	ABŞ	19-20	39.2
29	Tsinghua University	Çin	1	38.1
30	Northwestern University	ABŞ	21-22	37.6
30	University of North Carolina at Chapel Hill	ABŞ	21-22	37.6
32	University of Wisconsin - Madison	ABŞ	23	37.4
33	University of Copenhagen	Danimarka	1	36.9
34	Kyoto University	Yaponiya	2	36.3
35	The University of Melbourne	Avstraliya	1	36.0
36	PSL University	Fransa	2	35.5
36	The University of Manchester	Böyük Britaniya	5	35.5
38	University of British Columbia	Kanada	2	35.4
39	Sorbonne University	Fransa	3	35.3
40	University of Minnesota, Twin Cities	ABŞ	24	35.0
41	The University of Texas at Austin	ABŞ	25	34.9
42	The University of Edinburgh	Böyük Britaniya	6	34.7
43	Rockefeller University	ABŞ	26	34.4
44	University of Colorado at Boulder	ABŞ	27	34.2
45	Karolinska Institute	İsveç	1	33.9
45	University of Illinois at Urbana-Champaign	ABŞ	28	33.9
47	King's College London	Böyük Britaniya	7	33.6
48	The University of Texas Southwestern Medical Center at Dallas	ABŞ	29	33.0
49	Peking University	Çin	2	32.4
49	University of California, Santa Barbara	ABŞ	30	32.4

Oruc MUSTAFAYEV

Müasir dünya tendrləri universitetlər qarşısında ömək bazasının sört tələblərinə uyğun rəqəbatqabiliyyətli, yüksək hazırlıqlı, sərəştəli, XXI əsrin bacarıqlarına malik mütəxəssislərin hazırlanması kimi mühüm vəzifələr qoyur. İndi işğötürənləri də gələcək illərdə məzunların texnoloji inqilablar dövrü ilə ayaqlaşmasını təmin edəcək daha keyfiyyətli ali təhsil maraqlandırır. Hansı universitet mövcud dövrün tələblərinə daha keyfiyyətli mütəxəssis hazırlığı ilə cavab verir?

Çinin "Academic Ranking of World Universities" (dünya universitetlərinin akademik reytingi), "Shanghai Ranking" (Şanxay reytingi) və ya qıscaca ARWU növbəti dəfə bu suala cavab verməyə çalışıb. 2020-ci il üzrə dünyanın keyfiyyətli ali təhsil xidmətləri təqdim edən universitetlərinin Şanxay reyting cədvəlinə 17 ildir ki, fasiləsiz olaraq Harvard Universiteti başçılıq edir. Reytingin ön surlarında əsasən ABŞ və Böyük Britaniya universitetləri yer alıb: 1.Harvard Universiteti, 2.Stanford Universiteti, 3.Kemric Universiteti, 4.Massaçusets Texnologiya İnstitutu, 5.Kaliforniya Berkli Universiteti, 6.Princeton Universiteti, 7.Kolumbiya Universiteti, 8.Kaliforniya Texnologiya İnstitutu, 9.Oksford Universiteti, 10.Çikaqo Universiteti.

Beləliklə də dünyanın ən yaxşı ali məktəblərinin ilk onluğunda səkkiz yeri ABŞ-ın, iki yeri Böyük Britaniyanın ali məktəbləri tutur. Rusiyanın M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universiteti dünya universitetlərinin akademik reytingində 93-cü yeri tutub. MDU ötən ilə müqayisədə (87-ci yer) 6 xana geriləyib. ARVU-nun versiyasına görə, bu il dünyanın 1000 aparıcı universiteti siyahısında 11 Rusiya ali məktəbi var. "Kontinental Avropada ilk dəfə olaraq ARVU reytinginə düşmüş Paris-Sakle Universiteti (14-cü yer) ən yaxşı ali təhsil ocağı kimi tanınıb. Daha sonra Sürix Federal Texnologiya İnstitutu (20-ci yer) qərarlaşıb. Asiyada aparıcı mövqə Tokio Universitetinə (26-cı yer) məxsusdur. Sinxua Universiteti (29-cu yer) qitədə ikinci yərə çıxmaqla Kioto Universitetini (34-cü yer) qabaqlayıb. Okeaniyada aparıcı mövqeni Melburn Universiteti (35-ci yer) göstərib", - deyərək reyting tərtibçiləri bildirib.

Bu il Şanxay reytingində Amerika ali məktəbləri üstünlük təşkil edir. İlk 10-luğa 8, 100-lüyə 41, 500-lüyə 133, top-1000-lüyə isə 206 universitet daxil olub. Çin reytingində 168 universitetlə təmsil olunub, onlardan 81-i top-500-lükdə, 6-sı top-100-lükdə qərarlaşıb. Reytingə bütövlükdə Britaniyanın 65 universiteti daxil olub, onlardan 36-sı top-500-lükdə yer alıb, 8 universitet isə ən yaxşı 100 ali məktəb arasında.

Reytingə Türkiyənin 11 universiteti daxil olub: İstanbul Universiteti (401-500), Hacettepe Universiteti (601-700), İstanbul Texnik Universiteti (601-700), Dokuz Eylul Universiteti (701-800), Ege Universiteti (701-800), Ankara Universiteti (801-900), Bilkent Universiteti (801-900), Yaxın Şərqi Texnik Universiteti (801-900), Erciyes Universiteti (901-1000), Gazi Universiteti (901-1000), Marmara Universiteti (901-1000).

Qeyd edək ki, ARWU reytingi universitetlərin akademik uğurlarının qiymətləndirilməsi sahəsində ən etibarlı vasitələrdən biri hesab olunur. Reyting üçün ən əhəmiyyətli göstəricilər ali məktəblərin Nobel və riyaziyyat üzrə Filds mükafatı almış məzunlarının və müəllimlərinin sayı, "Nature" və "Science" elmi jurnallarında dərc olunmuş məqalələrin sayı və onlara olan istinadlar, eləcə də "Science Citation Index" - "Expanded" və "Social Sciences Citation Index" verilənlər bazasında indeksə olunmuş jurnallarda bir universitet əməkdaşına düşən məqalələrin sayı əsas götürülür.

Şanxay reytinginin spesifikasiyi ondan ibarətdir ki, ali təhsil müəssisələri onun üçün xüsusi olaraq heç bir məlumat hazırlamırlar - şirkət ali məktəb müəssisələrinə aid olan bütün məlumatları müstəqil şəkildə toplayıb və təhlil edir. Bu il tədqiqat gedişində dünyanın müxtəlif ölkələrindən 1800-dən çox universitet qiymətləndirilib, onlardan yalnız 1000 ali məktəb ümumi reytingə daxil ola bilib.

Xatırladaq ki, Shanghai Ranking Consultancy-ali təhsil keyfiyyəti məsələləri üzrə tədqiqat və konsaltinq xidmətləri göstərən müstəqil təşkilatdır. Dünya universitetlərinin illik akademik reytingi (ARWU) şəffaf metodologiya və obyektiv məlumatlar əsasında dünyanın aparıcı universitetlərinin müəyyən olunması məqsədilə 2003-cü ildən nəşr olunur.

Daha ətraflı <http://www.shanghairanking.com/ARWU2020.html> sahifəsindən tanış olmaq olar.

51	University of Munich	Almaniya	1	32.3
52	Utrecht University	Niderland	1	31.6
53	University of Maryland, College Park	ABŞ	31	31.5
54	Technical University of Munich	Almaniya	2	31.4
54	The University of Queensland	Avstraliya	2	31.4
56	University of Zurich	İsveçrə	2	31.3
57	Heidelberg University	Almaniya	3	30.9
58	Zhejiang University	Çin	3	30.7
59	University of Geneva	İsveçrə	3	30.6
60	University of Oslo	Norveç	1	30.3
61	University of Southern California	ABŞ	32	30.1
62	Vanderbilt University	ABŞ	33	30.0
63	Shanghai Jiao Tong University	Çin	4	29.6
64	University of Bristol	Böyük Britaniya	8	29.3
65	University of Paris	Fransa	4	29.1
66	Ghent University	Belçika	1	28.9
67	The Australian National University	Avstraliya	3	28.8
67	The University of Texas M. D. Anderson Cancer Center	ABŞ	34	28.8
69	Aarhus University	Danimarka	2	28.7
69	Stockholm University	İsveç	2	28.7
69	University of California, Irvine	ABŞ	35	28.7
69	University of Groningen	Niderland	2	28.7
73	University of Science and Technology of China	Çin	5	28.6
74	The University of New South Wales	Avstraliya	4-5	28.5
74	University of Helsinki	Finlandiya	1	28.5
74	University of Sydney	Avstraliya	4-5	28.5
77	Uppsala University	İsveç	3	28.4
78	McGill University	Kanada	3	28.3
79	Purdue University - West Lafayette	ABŞ	36	28.0
80	Erasmus University Rotterdam	Niderland	3-4	27.7
80	Leiden University	Niderland	3-4	27.7
80	National University of Singapore	Sinqapur	1	27.7
83	Nagoya University	Yaponiya	3	27.2
83	Swiss Federal Institute of Technology Lausanne	İsveçrə	4	27.2
85	Monash University	Avstraliya	6-7	27.1
85	The University of Western Australia	Avstraliya	6-7	27.1
87	University of Bonn	Almaniya	4	27.0
88	University of Basel	İsveçrə	5	26.9
88	University of Florida	ABŞ	37	26.9
90	Boston University	ABŞ	38	26.7
91	Nanyang Technological University	Sinqapur	2	26.3
91	University of California, Davis	ABŞ	39	26.3
93	Moscow State University	Rusiya	1	26.2
93	Weizmann Institute of Science	İsrail	1	26.2
95	Carnegie Mellon University	ABŞ	40	26.1
96	University of Pittsburgh	ABŞ	41	26.0
97	KU Leuven	Belçika	2	25.9
98	McMaster University	Kanada	4	25.8
99	Université Grenoble Alpes	Fransa	5	25.7
100	Fudan University	Çin	6	25.5

